

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Frivillig ekologisk kompensation – tillämpningshandbok

Miljöministeriet

Leila Suvantola, Suvi Borgström, Saku Härkönen och Olli Ojala

12/2024

Innehåll

1. Inledning.....	3
2. Allmän beskrivning	3
3. Definitioner	4
4. Allmän beskrivning av frivillig ekologisk kompensation	6
5. Kompensation för försämring eller ekologisk kompensation	8
6. Kompensationsåtgärder	9
7. Skyddskompensation	12
8. Kriterier för kompensation	13
9. Tidpunkt för genomförande av kompensation	22
10. Produktion av naturvärden.....	23
11. Beslut om huruvida kompensationen ersätter försämringen.....	31
12. Undantag från skyddet av ett kompensationsområde.....	37
13. Tillgång till uppgifter om kompensation i kompensationsregistret.....	37
14. Kostnadsansvar	38
15. Kompensation för försämring vid prövning av undantag för naturvård	38
Källor.....	42

1. Inledning

I 11 kap. i naturvårdslagen (9/2023) föreskrivs om förfarandet för frivillig ekologisk kompensation samt om kriterierna för kompensation. Bestämmelserna i lagen preciseras av miljöministeriets förordning om frivillig ekologisk kompensation (933/2023, nedan kompensationsförordningen, MMf).

I denna tillämpningshandbok presenteras den helhet som utgörs av lagen, förordningen och beredningsmaterialet (regeringens proposition till riksdagen med förslag till naturvårdslag och till ändring av vissa lagar som har samband med den RP 76/2022 rd samt miljöministeriets föredragningspromemoria till förordningen om ekologisk kompensation 1.9.2023, diarienummer VN/1661/2023 (på finska)).

Tillämpningshandboken framskrider i den ordning som föreskrivs i 11 kap. i lagen och varje bestämmelse i kompensationsförordningen behandlas i samband med den paragraf som den kompletterar.

Tillämpningshandboken har utarbetats av lagstiftningsrådet Leila Suvantola med stöd av specialsakkunnig Suvi Borgström, specialsakkunnig Saku Härkönen och miljørådet Olli Ojala. Konstruktiva kommentarer till utkastet till tillämpningshandbok har getts av forskardoktor Joel Jalkanen och forskningsdirektör Heini Kujala i forskningsprojektet BOOST inom ansvarsområdet för strategisk forskning vid Finlands Akademi, av naturskyddsexperterna Paula Salomäki och Pyy Mäkelä vid närings-, trafik- och miljöcentralerna i Nyland och Egentliga Finland samt av huvudstadsregionens städer Vanda, Esbo och Helsingfors via Esbo stads miljöchef Tarja Söderman.

2. Allmän beskrivning

Ekologisk kompensation är ett ekonomiskt styrmedel, som i enlighet med förorsakandeprincipen innebär att kostnaderna för de skador som orsakas den biologiska mångfalden inkluderas i kostnaderna för genomförandet av ett projekt. Begreppet definierades i EU:s strategi för biologisk mångfald 2011 (Europeiska unionens råd 11249/11) på följande sätt: "att en förlust av biologisk mångfald i ett geografiskt eller på annat sätt definierat område uppvägs av en vinst någon annanstans förutsatt att denna princip inte innebär någon försämring av den befintliga biologiska mångfald som skyddas av EU:s naturvårdslagstiftning".¹

I regeringens proposition presenteras en allmän beskrivning av frivillig ekologisk kompensation.² Enligt den möjliggör bestämmelserna i 11 kap. i naturvårdslagen frivillig kompensation för försämringar. Det är fråga om att verksamhetsutövare ska vara ansvarsfulla i sin företagsverksamhet och att detta ska verifieras t.ex. för finansiärer eller kunder, för det civila samhället och olika affärspartner. Genom bestämmelsen främjas ett frivilligt bevarande av den biologiska mångfalden och skapas det nya möjligheter till hållbar affärsverksamhet.

Det kompensationssystem som föreslås bygger på följande principer: enkelhet, säkerhet, jämlikhet, transparens och uppmuntran. Det föreslås att regleringen begränsas till det som är nödvändigt med

¹ RP 76/2022 rd, s. 64.

² RP 76/2022 rd s. 236.

tanke på målet, så att utrymmet för flexibilitet i de ekonomiska aktörernas och den offentliga förvaltningens, såsom kommunernas, verksamhet blir så stort som möjligt i fråga om ordnandet av planeringen och genomförandet av kompensationsåtgärder samt innehållet i avtalsförhållandena mellan parterna.

Genom bestämmelserna strävar man efter att säkerställa att arealen eller kvaliteten på förekomstplatserna eller livsmiljöerna för skyddade naturtyper eller arter inte försämras till följd av ekonomisk verksamhet utan hålls på minst samma nivå. Förekomsten av en naturtyp eller en arts livsmiljö, som ska användas som kompensation, avgränsas genom myndighetsbeslut och det är förbjudet att förstöra eller försämma förekomsten. Genom samma bestämmelser möjliggörs att en privat markägare, ett företag, en kommun eller ett statligt affärsverk som ekonomisk verksamhet kan producera naturvärden som kan kompensera för de försämringar av naturvärden som orsakas av ekonomisk verksamhet. Genom bestämmelserna erbjuds de som vill producera naturvärden en myndighetsverifiering som garanterar att de naturvärden som produceras är jämförbara, att de kan användas som frivillig kompensation t.ex. vid ett undantagsförfarande och att verksamheten är tillförlitlig både för dem som deltar i verksamheten och för det civila samhället.

3. Definitioner

Nedan följer de centrala definitionerna av frivillig ekologisk kompensation:

Ekologisk kompensation definieras i 3 § 1 mom. 5 punkten i naturvårdslagen på följande sätt: med ekologisk kompensation avses att försämringar som orsakas arter och naturtyper kompenseras, genom förbättring av tillståndet för arterna och naturtyperna utanför det område som försämrats, när försämringar i första hand har undvikits, i andra hand minimerats och, om möjligt, tillståndet för de arter och naturtyper som orsakats försämringar har återställts i det område som försämrats.

En försämring är en åtgärd som minskar den ekologiska kvaliteten på förekomsten av en naturtyp eller en arts livsmiljö på något direkt eller indirekt sätt eller minskar dess areal.

Den som orsakar en försämring definieras i 98 § 1 mom. i naturvårdslagen som en aktör som i sin verksamhet försämrar naturvärden. Med en försämring avses en åtgärd som förändrar tillståndet i förekomsten av en naturtyp eller en arts livsmiljö. Planeringslösningen för markanvändningen i området eller beviljandet av miljötillstånd i sig försämrar inte naturvärdena, utan en försämring orsakas av de egentliga åtgärder som påverkar miljön, såsom schaktning, trädfällning eller motsvarande.

Kompensation för försämring motsvarar uttrycket ekologisk kompensation.

Ett område som försämrats definieras indirekt i 104 § 1 mom. i naturvårdslagen som ett område där en försämring orsakas den ekologiska kvaliteten på förekomsten av en naturtyp eller en arts livsmiljö.

Ett naturvärde som ska kompenseras definieras indirekt i 98 § i naturvårdslagen och det avser en naturlig förekomst av en naturtyp eller en arts livsmiljö.

En kompensationsåtgärd definieras i 99 § i naturvårdslagen på följande sätt: kompensationsåtgärder är åtgärder som inte följer av någon skyldighet enligt lagstiftning eller andra förpliktelser, och genom vilka:

1) ett område vars naturvärden eller tillstånd har försämrats återställs i riktning mot naturtillstånd eller det tillstånd som eftersträvas med tanke på den biologiska mångfalden, 2) arealen för naturtypen eller artens livsmiljö ökas, eller 3) den ekologiska kvaliteten på naturtypen eller artens livsmiljö förbättras. De behöver inte vara hotade naturtyper eller arter, men däremot sådana naturliga naturtyper eller arter som avses i naturvårdslagen. Exempelvis park- eller trädgårdsvegetation eller främmande arter lämpar sig inte för att kompensera en försämring och kompensation för deras försämring lämpar sig inte för systemet.

Ett kompensationsområde definieras i 103 § 2 mom. i naturvårdslagen och det innebär ett område som används för kompensationen, där man genomför antingen kompensationsåtgärder eller skyddskompensation.

Kompensationsplanen definieras i 103 § i naturvårdslagen med en förteckning över de uppgifter som ska ingå i planen.

Kompensationsregistret definieras i 106 § i naturvårdslagen som ett register som hör till datasystemet för naturvärden och ur vilket var och en har rätt att få uppgifter om de naturvärden som producerats och om hur de används som förhandskompensation.

Hektar med naturvärden definieras i 1 § 2 mom. i kompensationsförordningen på följande sätt: med hektar med naturvärden avses en enhet som används för bedömning av motsvarigheten i fråga om naturvärden och som visar ett områdes naturvärde per hektar i förhållande till ett område på en hektar i naturtillstånd eller i ett därmed jämförbart tillstånd. Antalet hektar med naturvärden för ett område utgörs av dess areal multiplicerat med tillståndet för naturvärdet.

Tillståndet för ett naturvärde definieras i 2 § i kompensationsförordningen på följande sätt: tillståndet för ett naturvärde bedöms enligt tio klasser med en tiondels skillnad i värde, där den lägsta klassen 0 avser ett område som helt har förlorat sitt naturtillstånd och den högsta klassen 1 ett område som befinner sig i naturtillstånd eller i ett därmed jämförbart tillstånd.

Motsvarigheten i fråga om naturvärden definieras i 1 § i kompensationsförordningen och innebär både kvalitativ och kvantitativ motsvarighet.

Additionaliteten definieras indirekt i 99 § 2 mom. i naturvårdslagen, där kompensationsåtgärderna begränsas till åtgärder som inte följer av någon skyldighet enligt lagstiftning eller andra förpliktelser.

Grundläggande åtgärder definieras i 102 § 1 mom. och de innebär åtgärder genom vilka det skapas förutsättningar för att uppnå det tillstånd som eftersträvas.

Skyddskompensation definieras i 100 § på följande sätt: med skyddskompensation avses permanent skydd av en förekomst för att 1) bevara eller förbättra naturtillståndet eller det tillstånd som eftersträvas med tanke på den biologiska mångfalden genom att förhindra verksamhet som försämrar naturtillståndet, och 2) uppnå ett bättre ekologiskt resultat än de kompensationsåtgärder som avses i 99 §. Som skyddskompensation godkänns endast en förekomst som med avseende på naturtillståndet är representativ för en hotad naturtyp.

Det tillstånd som eftersträvas nämns i 103 § 2 mom. 2 punkten och definieras i 4 § 2 mom. i kompensationsförordningen. Det innebär att det tillstånd som eftersträvas bestäms utifrån bästa

vetenskapliga kunskap om respektive naturvärdes respons på kompensationsåtgärder och skydd. Vid bestämmandet av det tillstånd som eftersträvas beaktas den vetenskapliga osäkerheten.

Hotkoefficienten definieras i 3 § 2 mom. i kompensationsförordningen så att man med den beaktar hotet mot de naturvärden som försämras genom att multiplicera den uppskattade mängden försämringar med den koefficient som specificeras i bestämmelsen.

Begreppet *respons* definieras varken i lagen eller förordningen, eftersom det är ett naturvetenskapligt begrepp. Det innebär hur mycket, under vilken tidsperiod och med vilken typ av trend en kompensationsåtgärd förbättrar tillståndet för en naturtyp eller en arts livsmiljö.

4. Allmän beskrivning av frivillig ekologisk kompensation

Produktionen av naturvärden som förhandskompensation och användningen av dem för frivillig kompensation för försämring framskrider enligt följande:

- 1) En markägare som är villig att producera naturvärden (den som producerar naturvärden) gör upp en kompensationsplan med iakttagande av de allmänna reglerna för försämring och kompensation. Den som producerar naturvärden bestämmer själv vilka naturtyper eller vilka arters livsmiljöer hen vill förbättra i det område som hen äger. I planen ska man bedöma tillståndet i förekomsten av den naturtyp eller den arts livsmiljö som ska förbättras, för att kunna bedöma mängden naturvärden som produceras.
- 2) Närings-, trafik- och miljöcentralen ger på markägarens ansökan ett utlåtande om att kompensationsplanen är adekvat och sänder utlåtandet för kännedom till den kommun och landskapen där kompensationsområdet finns.
- 3) Den som producerar naturvärden genomför planenliga åtgärder som är en förutsättning för att naturvärdena ska utvecklas i riktning mot önskat tillstånd (grundläggande åtgärder).
- 4) Närings-, trafik- och miljöcentralen konstaterar i ett utlåtande som ges på ansökan av markägaren kvaliteten på och kvantiteten av de naturvärden som produceras genom de vidtagna åtgärderna i hektar med naturvärden.
- 5) På ansökan av markägaren registrerar närings-, trafik- och miljöcentralen i kompensationsregistret de naturvärden som produceras. För att de naturvärden som produceras ska synas i den offentliga informationstjänsten förutsätts att den sökande i samband med ansökan ger sitt samtycke till detta.
- 6) Den som planerar en åtgärd eller genomför ett projekt som försämrar miljön (den som orsakar försämringen) identifierar de naturvärden som försämras genom den åtgärd eller det projekt som planeras. Försämringen bedöms för alla naturtyper, liksom för alla sådana arter som inte ingår tillräckligt i naturtypen, alltså åtminstone de arter som kräver strikt skydd, de arter som skyddas strikt av EU och hotade arter.
- 7) Den som orsakar en försämring kan, om denne så önskar, frivilligt komma överens med den som producerar naturvärden om att föreslå de naturvärden som ska produceras som kompensation för försämringen samt om det pris som ska betalas. När det gäller återkommande vårdåtgärder, såsom kontinuerlig skötsel av vårdbiotoper, rekommenderas det att ett villkor i avtalet är att vårdåtgärderna

ska genomföras regelbundet och att ersättning betalas för dem vissa år, varvid den som producerar naturvärdena fortlöpande får inkomster av åtgärderna och den som köper dem genom vederlaget säkerställer att åtgärderna genomförs.

8) Naturvårdsmyndigheten, dvs. närings-, trafik- och miljöcentralen, fattar på ansökan av den som orsakar försämringen beslut om huruvida kompensationen är tillräcklig. Kompensationen kan antingen motsvara eller överstiga försämringen. Om kompensationen görs minst fullt ut och den uppfyller de kriterier som ställs i lagen, ska närings-, trafik- och miljöcentralen fatta ett positivt beslut. I beslutet förbjuds förstöring och försämring av naturvärdena i kompensationsområdet. I beslutet fastställs gränserna för kompensationsområdet. Förbudet träder i kraft när beslutet har delgetts områdets ägare och innehavare. Beslutet antecknas i fastighetsregistret. Detta säkerställer att de naturvärden som produceras blir bevarade.

9) Den som orsakar en försämring betalar det överenskomna priset till den som producerar naturvärden (samt vid överenskommelse om detta, en ersättning för fortlöpande vårdåtgärder som betalas vissa år).

10) De naturvärden som produceras antecknas i kompensationsregistret som att de använts som kompensation. Denna uppgift ska enligt 106 § i naturvårdslagen visas i kompensationsregistrets offentliga informationstjänst.

Uppgifterna om kompensation för försämringar ska publiceras i ett öppet datasystem ("kompensationsregistret") för att transparensen ska kunna förverkligas, varvid medlemmarna i det civila samhället och andra verksamhetsutövare får information om en hurdan kompensation som har ansetts vara tillräcklig och kan försäkra sig om att försämringar av naturvärdena faktiskt kompenseras. Registret kan också främja verksamhetsförutsättningarna för dem som producerar naturvärden som affärs- eller näringsverksamhet genom att de ges möjlighet att på ansökan göra informationen om de naturvärden som de producerar fritt tillgänglig. Om ekonomiska aktörer utvecklar handelsplatser för utbyte av naturvärden, kommer registret dock fortfarande att betjäna vid säkerställandet av tillgången till information och iakttagandet av kriterierna i fråga om de kompensationer som genomförs med iakttagande av kriterierna och verifieringsförfarandet enligt lagen.

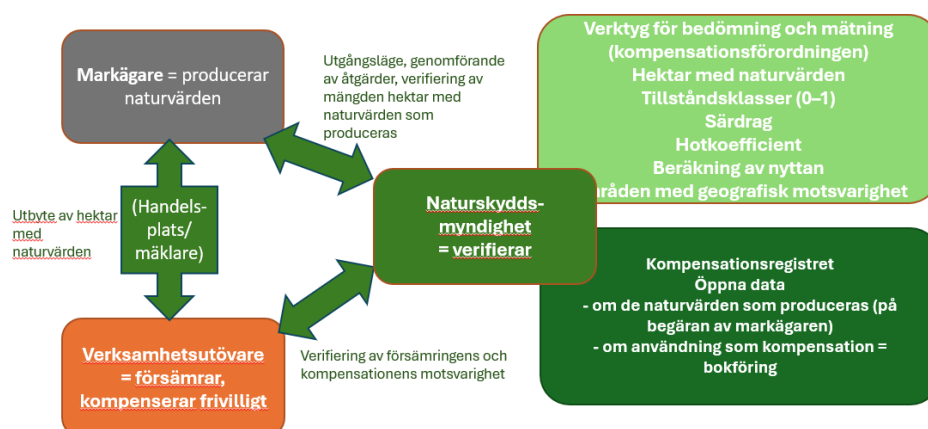

Bild 1. Element i frivillig ekologisk kompensation

Markägaren har rätt att få uppgifter om sina naturvärden utplånade ur det offentliga kompensationsregistret så länge som de inte har använts som kompensation enligt 104 § i naturvårdslagen.

5. Kompensation för försämring eller ekologisk kompensation

Naturvårdslagen 98 §

Kompensation för försämring

En aktör som i sin verksamhet försämrar naturvärden (den som orsakar en försämring) kan kompensera den försämring som verksamheten orsakar en naturtyp eller en arts livsmiljö genom naturvärden som producerats med de kompensationsåtgärder som nämns i 99 § eller, om de förutsättningar som nämns i 100 § uppfylls, kompensera försämringen genom skyddskompensation.

Kompensationen kan antingen motsvara eller överstiga försämringen.

Alternativa former för genomförande av ekologisk kompensation

I 1 mom. görs det möjligt för verksamhetsutövare, kommuner och andra aktörer att genomföra myndighetsverifierad kompensationsverksamhet som inte baserar sig på en lagstadgad skyldighet utan t.ex. på realisering av ett företags samhällsansvar eller på en finansiärs finansieringsvillkor.

Kompensationen kan utgöras antingen av naturvärden som producerats genom aktiva kompensationsåtgärder eller, om de villkor som anges i 100 § uppfylls, av kompensation som genomförs genom skydd av en hotad naturtyp (skyddskompensation).³ Båda granskas närmare nedan.

Frivillig kompensation för försämring kan också användas för att uppfylla de villkor för undantag som grundar sig på naturvårdslagen i en situation där försämringar inte kan förhindras genom att undvika eller lindra dem (se närmare i avsnitt 15).

Miniminivå på kompensationen

I bestämmelsen begränsas kompensationen för försämring till att motsvara eller överstiga försämringen (2 mom.). Detsamma konstateras också i 99 § 1 mom., enligt vilken en försämring ska gottgöras minst fullt ut med kompensationsåtgärder. Enligt regeringspropositionen det grundläggande syftet med kompensationen är att säkerställa att bevarandestatusen särskilt för de hotade, men också för de allmänna naturvärdena, inte försämrats utan hålls på minst samma nivå som före försämringen.⁴ Internationella erfarenheter visar att kriterierna för kompensation är av avgörande betydelse för att man över huvud taget ska kunna nå målet med ekologisk kompensation, som är att naturvärdena inte ska försämrats.⁵

Motsvarigheten i fråga om naturvärden granskas i detalj nedan i 99 §. Den gottgörelse fullt ut som förutsätts i denna bestämmelse innebär att partiell kompensation – t.ex. 50 procent eller endast vissa försämrade naturvärden – inte är möjlig enligt bestämmelsen i lagen. Om den sökande däremot tydligt

³ RP 76/2022 rd, s. 239.

⁴ RP 76/2022 rd, s. 239.

⁵ RP 76/2022 rd, s. 240.

kan specificera en viss del av ett projekt som försämrar, t.ex. ett enskilt kvarter i ett område som ska planläggas eller vissa tomter eller en viss del av ett långsgående projekt, kan beslutet om kompensation för försämring fattas till denna del.

Kompensationsobjekt

I bestämmelsen konstateras att naturvärden som ska kompenseras är naturtyper eller arters livsmiljöer. En naturtyp definieras som ett område som kännetecknas av vissa växt- och djurarter (se 3 § 1 mom. 2 punkten i naturvårdslagen). Således kan största delen av arterna anses ingå i begreppet naturtyp utan att konsekvenserna för varje arts bestånd bedöms och kompenseras separat. Ett undantag utgörs av arter vars bevarande är hotat eller kräver strikt skydd (78 § i naturvårdslagen). Kompensationen för försämringar av dem ska bedömas från fall till fall med tanke på om man genom att kompensera försämringar av naturtypen kan säkerställa att även försämringar av arten kompenseras eller om det dessutom ska vidtas kompensationsåtgärder för varje art.

6. Kompensationsåtgärder

Naturvårdslagen 99 §

Kompensationsåtgärder

Med kompensationsåtgärder avses åtgärder genom vilka en försämring av en naturtyp eller av en arts livsmiljö ska gottgöras minst fullt ut.

Kompensationsåtgärder är åtgärder som inte följer av någon skyldighet enligt lagstiftning eller andra förpliktelser, och genom vilka

- 1) ett område vars naturvärden eller tillstånd har försämrats återställs i riktning mot naturtillstånd eller det tillstånd som eftersträvas med tanke på den biologiska mångfalden,
- 2) arealen för naturtypen eller artens livsmiljö ökas, eller
- 3) den ekologiska kvaliteten på naturtypen eller artens livsmiljö förbättras.

Kompensationsåtgärder

Enligt 99 § i naturvårdslagen är kompensationsåtgärderna alltid aktiva åtgärder som förbättrar naturtillståndet i ett visst område.⁶ I 2 mom. i paragrafen definieras kompensationsåtgärder utifrån vad som eftersträvas med åtgärderna. Åtgärden kan t.ex. innebära att täppa igen diken i en dikad myr, men det eftersträvalda tillståndet är att återställa vattenbalansen i myren i riktning mot naturtillstånd och därmed göra det möjligt för de arter som är typiska för naturtypen att återkomma. De mål som räknas upp i 1–3 punkten är alternativa, dvs. en åtgärd som förverkligar ett enda mål uppfyller definitionen, även om målen kan ha, och ofta också har, samband med varandra. Det är fråga om aktiva åtgärder som förbättrar naturtillståndet i ett visst område och genom vilka man utöver restaurering också kan sträva efter att öka arealen för naturtypen eller den för arten lämpade livsmiljön eller förbättra dess kvalitet genom att iståndsätta eller vårda försämrade förekomster av naturtyper.⁷

⁶ RP 76/2022 rd, s. 239.

⁷ RP 76/2022 rd, s. 239.

Definitionsmässigt kan kompensationsåtgärderna riktas till ett område med försämrade naturvärden eller försämrad status. Ett område med representativt naturtillstånd lämpar sig i praktiken inte som kompensationsobjekt, eftersom det inte är möjligt att förbättra dess tillstånd med aktiva åtgärder. Ett sådant område kan dock lämpa sig för nedan avsedd skyddskompensation, men kompensationen för detta kan vara obetydlig.

Det område som är föremål för kompensationsåtgärderna ska vara sådant att det är möjligt att förbättra dess tillstånd genom åtgärderna. Särskilt en förbättring av tillståndet i ett område som till sina fuktförhållanden bildar en helhet, såsom en myrnaturtyp, kan förutsätta att hela myrområdet är föremål för förbättringsåtgärder. Kompensationsobjektet kan bestå av ett område som ägs av flera markägare, om alla är villiga att vidta de åtgärder som ska kompenseras, förutsatt att det handlar om samma naturvärde (naturtyp/arts livsmiljö) och en enhetlig regional helhet. Ett utlåtande om kompensationsplanen som behandlas nedan i punkten om förfarandet kan sökas gemensamt med ansökan som finns i miljöförvaltningens e-tjänst <https://sahkoinenasiointi.ahtp.fi/fi/palvelut>, där flera fastigheter och markägare kan specificeras.

Separata ansökningar ska göras i fråga om kompensationsåtgärder och skyddskompensation, eftersom behandlingen av dessa ansökningar framskrider på olika sätt. De naturvärden som ska produceras med kompensationsåtgärderna behandlas närmare nedan i punkten om kompensationsplanen.

Vetenskaplig kunskap om den förbättring av naturvärdena som kan uppnås med hjälp av kompensationsåtgärder har sammanställts i samarbete mellan Finlands miljöcentrals pilotprojekt för ekologisk kompensation (Ekologisen kompensaation pilotointi) och forskningskonsortiet BOOST, i en rapport som publiceras i januari 2025.⁸ I utredningen bedöms effekterna av restaureringsåtgärderna på naturtyperna och fördröjningarna med tanke på motsvarigheten i fråga om naturvärden. Genomsnittlig respons fastställs för alla naturtypsgrupper för genomsnittliga typiska situationer där åtgärderna har lyckats enligt planerna med beaktande av naturlig variation eller avvikelser orsakade av väderfenomen. I rapporten fastställs den preliminära responsen för de vanligaste restaureringsåtgärderna för olika naturtyper och följande faktorer bedöms: 1) vilken är naturtypens sämsta möjliga tillstånd⁹, där man kan få respons genom restaureringsåtgärden, 2) till vilket tillstånd kan naturtypen i bästa fall förbättras genom restaureringsåtgärder, 3) inom vilken tid och i vilken form kan responsen förverkligas samt 4) hur stor är den osäkerhet som är förknippad med prognosen.

Responstiden från sämsta möjliga tillstånd till största möjliga förbättring varierar från några år (t.ex. fullständig utrotning av invasiva främmande arter i en vårdbiotop ger nytta på 3–4 år) till nästan hundra år (återställandet av vattenhushållningen på näringsrika dikade myrar genom att dämna upp diken ger full nytta inom cirka 90 år). Responstiderna för olika åtgärder avviker från varandra för samma naturtyp. Säkerheten att åtgärderna genomförs varierar mellan mycket säker (t.ex. är osäkerheten vid restaureringen av rännilar, bäckar och små åar och älvar endast sex procent), relativt osäker (t.ex. är osäkerheten vid ovannämnda återställande av vattenhushållningen på dikade myrar genom att dämna upp diken 35 procent). Med anmärkningsvärt många åtgärder är det möjligt att uppnå ett tillstånd som är jämförbart med naturtillståndet, men en del av åtgärderna kan endast ge partiell effekt (det nämnda

⁸ Utkasten finns på forskningsprojektets webbplats <https://boostbiodiversityoffsets.fi/työkalut>.

⁹ Se mer information om bedömningen av tillståndet nedan i punkt 8 (Kriterier för kompensation).

återställandet av vattenhushållningen på näringsrika myrar kan uppnå endast klass 0,5 jämfört med naturtillståndet (klass 1), om åtgärden vidtas på ett mycket försämrat kompensationsobjekt).

Additionalitet

Genom bestämmelsen i 99 § i naturvårdslagen begränsas kompensationsåtgärderna till åtgärder som medför *additionalitet*. I 2 mom. i paragrafen konstateras det att endast sådana åtgärder uppfyller definitionen som inte följer av någon skyldighet enligt lagstiftning eller andra förpliktelser. I regeringens proposition konstateras att additionalitet inte medför t.ex. tryggnad eller ökning av naturvärdena i statsägda områden som hör till nätverket Natura 2000 eller i statsägda naturskyddsområden, eftersom detta kan anses höra till uppgifterna för den statliga myndighet som ansvarar för naturvården. Kravet på additionalitet uppfylls inte heller av åtgärder som hänför sig till avtal eller ekonomiska förmåner, såsom jordbruksstöd eller statligt stöd eller skyldigheter som hänför sig till certifikat, såsom skogscertifikat. Däremot ska åtgärder som överstiger dessa skyldigheter uppfylla kriteriet. Vid markanvändningsplaneringen ska anvisandet av ett område för rekreation eller t.ex. för ekologisk dagvattenhantering inte innebära att området undantas från kompensationsåtgärderna. Åtgärderna bör dock bestå av ytterligare förbättringar av naturtyperna eller arternas livsmiljöer än enbart rekreationsmålsättningen och syftet med infiltreringen av dagvatten.¹⁰

Reserveringarna i markanvändningsplanerna förpliktar inte till aktiva åtgärder, så alla restaureringsåtgärder alltid medför additionalitet. Fridlysningsbestämmelserna för ett naturskyddsområde förpliktar inte heller till åtgärder som förbättrar naturvärdena. Trots att det finns skäl att förhålla sig återhållsamt till åtgärder som ökar naturvärdena i befintliga naturskyddsområden som kompensationsåtgärder, kan detta i vissa situationer vara motiverat. Exempelvis kan det vara motiverat att godkänna ett privat naturskyddsområde i anslutning till en större naturtypsförekomst som ett kompensationsobjekt.

Enligt regeringens propositionen sådana allmänna uppgifter som anges i lagstiftningen, såsom kommunens skyldighet att främja den biologiska mångfalden inom sitt område, innebär inte heller att kommunens kompensationsåtgärder skulle inte uppfylla kravet på additionalitet. Således kan t.ex. kommunen eller Forststyrelsen, oberoende av den uppgift som ålagts dem i lagstiftningen, om de så önskar vidta kompensationsåtgärder på andra områden än befintliga skyddsområden. Åtgärder som överstiger dessa skyldigheter är sådana kompensationsåtgärder som avses i bestämmelsen, förutsatt att de kan påvisas på ett transparent sätt.¹¹ Ytterligare åtgärder kan vidtas även i andra skyddsområden än de som hör till Natura 2000-nätverket, eftersom bestämmelserna som berör naturskyddsområden inte förpliktar till åtgärder som förbättrar naturtillståndet. Användningen av naturvärden som producerats på detta sätt som kompensation är dock förknippad med en betydande risk med tanke på hur den accepteras av allmänheten, så det finns skäl att förhålla sig återhållsamt till den som statlig verksamhet.

¹⁰ RP 76/2022 rd s. 239.

¹¹ RP 76/2022 rd s. 239.

7. Skyddskompensation

Naturvårdslagen 100 §

Skyddskompensation

Med skyddskompensation avses permanent skydd av en förekomst som med avseende på naturtillståndet är representativ för en hotad naturtyp för att

1) bevara eller förbättra naturtillståndet eller det tillstånd som eftersträvas med tanke på den biologiska mångfalden genom att förhindra verksamhet som försämrar naturtillståndet, och

2) uppnå ett bättre ekologiskt resultat än de kompensationsåtgärder som avses i 99 §.

Vid skyddskompensation är det inte fråga om aktiva åtgärder, utan om permanent skydd av förekomster av värdefulla naturtyper. I regeringens propositions konstateras att detta kan ske t.ex. genom att inrätta ett område som naturskyddsområde enligt naturvårdslagen.¹² Till denna del avviker motiveringarna från bestämmelsen i 104 § i lagen, enligt vilken närings-, trafik- och miljöcentralen i sitt beslut om försämringens och kompensationens motsvarighet ska förbjuda att naturvärdena i ett kompensationsområde förstörs eller försämrar och fastställa gränserna för kompensationsområdet. Genom beslutet i fråga tryggas naturvärdenas varaktighet så att det inte är nödvändigt att inrätta kompensationsobjektet som ett naturskyddsområde.

I regeringens propositions konstateras att den additionalitet som kan uppnås genom skyddskompensationen bestäms utifrån den föregående situationen. Om området redan på förhand omfattas av någon nyttjandebegränsning, är additionaliteten mindre.¹³ Till denna del har markanvändningslösningar behandlats ovan. Som additionalitet till skyddskompensationen beaktas endast det som kommer att öka jämfört med tidigare.

Skyddskompensation kan komma i fråga som en kompensationsåtgärd endast när det med tanke på naturtypen i fråga går att uppnå ett bättre ekologiskt slutresultat genom skyddet än vad som kan uppnås genom kompensationsåtgärder, såsom restaurerings- eller istandsättningsåtgärder. En ytterligare förutsättning är att förekomsten av naturtypen genom skyddet mot åtgärder som försämrar den utvecklas till ett område med stort naturvärde utan att aktiva kompensationsåtgärder vidtas. Det är fråga om naturtyper som ofta är svåra eller omöjliga att nyskapa eller restaurera på kort sikt. Sådana är t.ex. gamla skogar. I regeringens propositions konstateras att det mest typiska är att det är fråga om en naturskog som är mogen för avverkning och som uppfyller METSO-kriterierna och där avverkningen permanent förhindras. Även i ett sådant område kan det finnas behov av att vidta åtgärder som påskyndar utvecklingen av naturvärden, såsom ökning av död ved. Andra naturtyper som kan komma i fråga som skyddskompensation är t.ex. fjällnaturtyper.¹⁴

Nyttan av skyddskompensationen grundar sig enligt motiveringspromemorian till kompensationsförordningen i nuläget på en ekologisk förbättring som med tiden bildas som en passiv restaurering av naturtypen och som kan verifieras vetenskapligt oberoende av den ekonomiska verksamhetens omfattning.¹⁵ Användning av undviken förstöring vid beräkningen av nyttan av ekologisk

¹² RP 76/2022 rd, s. 239.

¹³ RP 76/2022 rd, s. 239–240.

¹⁴ RP 76/2022 rd, s. 239–240.

¹⁵ Föredragningspromemoria (på finska) 1.9.2023, s. 13

kompensation anses tills vidare vara begränsad, eftersom omfattningen av nyttan är osäker och bedömningen skulle grunda sig på accepterande av den rådande trenden att naturen minskar.¹⁶ Bedömningen av nyttan försvåras av att nyttan av att undvika förstörelse måste minskas med att olägenheten överförs till någon annat ställe (läckage). Den nytta som skyddet ger och det läckage som olägenheten medför utanför skyddsobjektet kan vara lika stora, varvid skyddskompensationen inte medför någon nytta.¹⁷

8. Kriterier för kompensation

Naturvårdslagen 101 § Kriterier för kompensation

Kompensationsåtgärderna ska vidtas

1) inom samma eller angränsande delområde inom skogsvegetationszonen, inom samma havsområde och inom samma typ av vattenförekomst eller vattennatur inom samma eller angränsande huvudvattendrag där försämringen orsakas, och

2) inom det samiska samhälles område där försämringen sker.

En försämring av en hotad naturtyp eller av en hotad arts livsmiljö ska kompenseras genom åtgärder som riktar sig till samma arts livsmiljö eller samma naturtyp. Om försämringen på naturvetenskapliga grunder inte kan kompenseras genom åtgärder som riktas till samma naturvärde, ska försämringen kompenseras genom åtgärder som riktas till ett motsvarande naturvärde som är lika hotat som eller mer hotat än det naturvärde som försämras.

Närmare bestämmelser om kompensationsåtgärders regionala motsvarighet och motsvarighet i fråga om naturvärdena får utfärdas genom förordning av miljöministeriet.

Ramar för kompensationen

I paragrafen fastställs ramarna för kompensationen i fråga om var kompensationsåtgärderna ska vidtas och till vilket naturvärde åtgärderna ska riktas. I regeringsproposition konstateras att Internationella erfarenheter visar att kriterierna för kompensation är av avgörande betydelse för att man över huvud taget ska kunna nå målet med ekologisk kompensation, som är att naturvärdena inte ska försämrats.¹⁸

Bestämmelser om förutsättningarna för naturtypens eller artens naturliga utbredningsområde finns varken i lagen eller förordningen. Det finns inte heller behov av detta med stöd av bestämmelsen i 99 § 2 mom. i naturvårdslagen. Enligt bestämmelsen riktas kompensationsåtgärderna till ett område vars naturvärden eller tillstånd har försämrats, som återställs i riktning mot naturtillstånd, samt till ett område där arealen för naturtypen eller artens livsmiljö ökas eller den ekologiska kvaliteten på naturtypen eller artens livsmiljö förbättras. Var och en av dessa definitioner innebär att det i kompensationsområdet redan finns eller har funnits en förekomst av naturtypen eller en arts livsmiljö, dvs. bestämmelsen gör

¹⁶ Martine Maron, Richard J. Hobbs, Atte Moilanen, Jeffrey W. Matthews, Kimberly Christie, Toby A. Gardner, David A. Keith, David B. Lindenmayer och Clive A. McAlpine: Faustian bargains? Restoration realities in the context of biodiversity offset policies, *Biological Conservation* 155 (2012) s. 141–148, s. 145–146.

¹⁷ Moilanen, Atte – Kotiaho, Janne S.: Ekologisen kompensaation määrittämisen tärkeät operatiiviset päätökset, *Miljön i Finland* 5/2017, s. 39–40.

¹⁸ RP 76/2022 rd, s. 240.

det inte möjligt att "skapa" en naturtyp i ett geografiskt område där denna inte tidigare har funnits, men gör det möjligt att återställa en förekomst av en naturtyp eller en arts livsmiljö till en plats där den har försvunnit.

Kompensationens geografiska motsvarighet för naturtyper och arter som förekommer på land

I fråga om naturtyper och arter som förekommer på land, dvs. terrestra naturtyper, ska kompensationsåtgärderna genomföras inom samma delområde av skogsvegetationszonen eller inom ett delområde som gränsar till detta.

I motiveringarna till regeringens proposition konstateras dessutom compensationen med avseende på geografisk motsvarighet ska göras inom naturtypens eller artens naturliga utbredningsområde och optimalt så nära förekomsten av det naturvärde som försämras som möjligt.¹⁹

I kompensationsförordningen har bestämmelsen med stöd av 3 mom. i paragrafen preciserats på följande sätt:

MMf 7 §

Kompensationens geografiska motsvarighet (1 mom.)

De i 101 § 1 mom. 1 punkten i naturvårdslagen avsedda delområden inom skogsvegetationszonen är

- 1) sydvästra kusten inom den boreonemorala zonen,
- 2) sydvästra Finland–Österbottens kust inom den sydboreala zonen,
- 3) Insjöfinland inom den sydboreala zonen,
- 4) Österbotten inom den mellanboreala zonen,
- 5) Norra Karelen–Kajanaland inom den mellanboreala zonen,
- 6) Lapplandstriangeln inom den mellanboreala zonen,
- 7) Nordostlandet inom den nordboreala zonen,
- 8) Nordbotten inom den nordboreala zonen,
- 9) Skogslappland inom den nordboreala zonen,
- 10) Fjällappland inom den nordboreala zonen.

I föredragningspromemorian till kompensationsförordningen konstateras att delområdena inom skogsvegetationszonerna och havsområdena är tillgängliga i miljöförvaltningens material, så det finns inget behov av att presentera dem som en karta i bilagan till bestämmelsen. Delområdena inom skogsvegetationszonerna är tillgängliga på [Skogsvegetationszoner - Skogsvegetationszoner - Datasets - Syke's Metadata Portal \(ymparisto.fi\)](#).²⁰

¹⁹ RP 76/2022 rd, s. 239.

²⁰ Föredragningspromemoria (på finska) 1.9.2023, s. 27

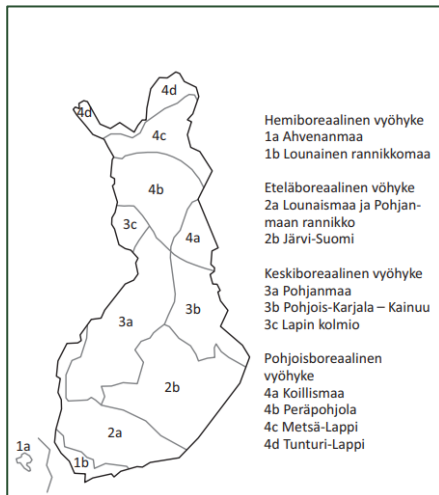

Bild 2. Skogsvegetationszonerma. Källa Kujala m.fl. 2021 s. 38.

Kompensationens geografiska motsvarighet för vattennaturtyper och arter

I fråga om insjöarna ska compensationens regionala fördelning enligt motiveringarna till regeringens proposition övervägas från fall till fall. Det väsentliga är att compensationen utförs inom samma avrinningsområde, men avrinningsområdets storlek och behoven hos den art eller livsmiljö som är föremål för försämringen avgör närmare var kompensationsåtgärderna ska utföras.²¹ I regeringens proposition konstateras också i fråga om vattennaturen att om det är fråga om en försämring av en genetiskt differentierad population, såsom en försämring av populationen av en isolerad art i vattendragens källflöden, ska compensationen ske inom populationens utbredningsområde.²²

I kompensationsförordningen har bestämmelsen med stöd av 3 mom. i paragrafen preciserats på följande sätt:

MMf 7 §

Kompensationens geografiska motsvarighet (2–3 mom.)

De i 101 § 1 mom. 1 punkten i naturvårdslagen avsedda havsområdena är

- 1) Bottenviken,
- 2) Kvarken,
- 3) Bottenhavet,
- 4) Åland–Skärgårdshavet,
- 5) Finska viken.

Med huvudvattendrag enligt 101 § 1 mom. 1 punkten i naturvårdslagen avses de avrinningsområden som nämns i bilaga 1 till statsrådets förordning om vattenförvaltningsområden (1303/2004). Med typ av vattenförekomst enligt 101 § 1 mom. 1 punkten i naturvårdslagen avses de ytvattentyper som nämns i 10 § i statsrådets förordning om vattenvårdsförvaltningen (1040/2006).

I föredragningspromemorian till kompensationsförordningen konstateras att huvudavrinningsområdet utgörs av en minst 200 km² stor helhet av insjövatten som rinner ut i havet via en eller flera utloppsälvar. I Finland finns det 76 huvudavrinningsområden som definierats på detta sätt. I Finland

²¹ RP 76/2022 rd, s. 240.

²² RP 76/2022 rd, s. 241.

tillämpas utöver indelningen i avrinningsområden en sådan typindelning av vattenförekomster som avses i EU:s ramdirektiv för vatten och som delar upp vattendragen i 11 olika typer (indelade enligt avrinningsområdets storlek och jordtyp) och sjöarna i 13 olika typer (indelade enligt t.ex. uppehållstid, vattendjup, vattnets färg). Typindelningen av vattenförekomster motsvarar de naturtyper som används vid hotbedömningen av naturtyper, och dessutom har också småvatten typindelats vid hotbedömningen av naturtyper.²³

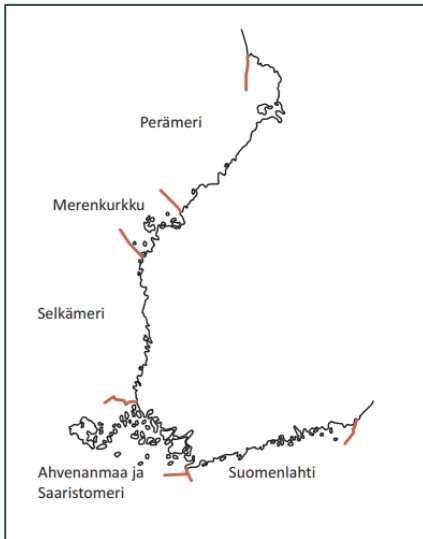

Bild 3. Havsområdenas delområden. Källa Kujala m.fl. 2021 s. 38.

I föredragningspromemorian fästs uppmärksamhet vid att naturvårdslagens bestämmelser inte har ändrats och att avsikten inte är att ändra lagstiftningen om vården av havet och vattnen.²⁴

Havsområdenas delområden är tillgängliga på

https://www.opendata.fi/data/en_GB/dataset/merenhoidon-aluejako.

Motsvarighet i fråga om det samiska samhällets område

I 101 § 1 mom. 2 punkten i naturvårdslagen konstateras att de kompensationsåtgärderna ska vidtas inom det samiska samhällets område där försämringen sker. I motiveringarna till regeringens proposition konstateras att det genom bestämmelsen säkerställs att man genom åtgärderna samtidigt också kompenserar för försämringar när det gäller utövandet av de traditionella näringar som ingår i samernas kultur, såsom renskötsel, fiske och jakt. Med begreppet samiskt samhälle avses i enlighet med biodiversitetskonventionens formuleringar om traditionellt levande urfolk och lokalsamhällen ett samhälle som från fall till fall är en sedvanerättslig sammanslutning som bestäms utifrån de aktuella naturresurserna och användningen av dem.²⁵

²³ RP 76/2022 rd s. 240–241, föredragningspromemoria (på finska) 1.9.2023, s. 16.

²⁴ Föredragningspromemoria (på finska) 1.9.2023, s. 16

²⁵ RP 76/2022 rd, s. 241.

Bestämmelsen i lagen preciseras i 8 § i kompensationsförordningen på följande sätt:

MMf 8 §

Ett samiskt samhälles område

Området för ett samiskt samhälle som avses i 101 § 1 mom. 2 punkten i naturvårdslagen bestäms vid förhandlingar mellan de samer som bor i samt utövar näring eller kultur i det område som är föremål för försämring, det i 1 § i sametingslagen (974/1995) avsedda sametinget och Lapplands närings-, trafik- och miljöcentral.

Närings-, trafik- och miljöcentralen är behörig myndighet i ärenden som gäller frivillig ekologisk kompensation. Definitionen av området för ett samiskt samhälle anknyter till tryggheten av samernas rättigheter som urfolk. Området för ett samiskt samhälle ska definieras i samarbete med de samer som bor i samt utövar näring eller kultur i området. Enligt 6 § i sametingslagen (974/1995) ska sametinget företräda samerna i nationella sammanhang i de ärenden som hör till det. Till dessa hör enligt 5 § i lagen bl.a. ärenden som angår samernas ställning som urfolk. Således deltar också en representant för sametinget i definitionen av ett samiskt samhälle.

Motsvarighet i fråga om naturvärden för en hotade art eller naturtyp

När det gäller motsvarighet i fråga om naturvärden ska en försämring av hotade naturvärden kompenseras genom åtgärder som riktar sig till samma naturvärde. Utan kravet på motsvarighet i fråga om naturvärden skulle hotstatusen för en art eller naturtyp försämrats ytterligare, vilket den föreslagna regleringen uttryckligen strävar efter att hindra.

Genom bestämmelsen om flexibel kompensation (2 mom. andra meningen) beaktas en situation där förekomsterna av de en hotad naturtyp eller livsmiljöerna för en utrotningshotad art är så få att det är naturvetenskapligt omöjligt att kompensera dem med samma naturvärde. Ekonomiska orsaker kan inte utgöra grund för avvikelse från motsvarigheten i fråga om naturvärden. I en sådan situation ska kompensationsåtgärderna så exakt som möjligt riktas till ett naturvärde som motsvarar det naturvärde som försämrats och som är minst lika hotat. En del av naturtyperna och arterna är hotade endast i en del av landet. Hotstatusen granskas utifrån detta geografiskt var och tidsmässigt vid vilken tidpunkt försämringen skulle ske.

I 5 § i kompensationsförordningen preciseras motsvarigheten i fråga om naturvärden för hotade naturtyper och arter:

MMf 5 §

Motsvarighet i fråga om naturvärden för naturvärden som är hotade

Som en naturtyp som motsvarar en i 101 § 2 mom. i naturvårdslagen avsedd hotad naturtyp betraktas en sådan naturtyp som hör till samma i bilaga 2 till denna förordning avsedda grupp av naturtyper som den naturtyp som försämrats. Om det inte finns någon sådan naturtyp, kan som motsvarande godkännas någon annan naturtyp i samma huvudgrupp utifrån bästa tillgängliga vetenskapliga kunskap.

Motsvarigheten i fråga om naturvärden i livsmiljön för en hotad art bedöms i varje enskilt fall utifrån bästa tillgängliga vetenskapliga kunskap.

I den bilaga 2 som avses i bestämmelsen uppräknas endast sådana naturtypsgrupper där det enligt den senaste hotbedömningen av naturtyperna finns fler än en naturtyp som hör till de högsta hotklasserna (akut hota, starkt hotad eller sårbar), varvid ett flexibelt byte inom gruppen kan vara möjligt.

För alla hotade naturtyper kan man inte på basis av befintlig vetenskaplig kunskap i detta skede påvisa en motsvarande naturtyp. Det är också möjligt att naturtypsgruppen med vilken bytet kan göras inte heller är lika hotad eller är mer hotad. Därför kan även en annan naturtyp godkännas som motsvarande om den hör till samma huvudgrupp av naturtyper (Östersjöns submarina naturtyper, kustnaturtyper, naturtyper i sötvatten och stränder, myrnaturtyper, skogsnaturtyper, naturtyper i hållmarker samt sten- och blockfält, vårdbiotoper samt fjällnaturtyper) och om motsvarigheten är godtagbar utifrån den bästa tillgängliga vetenskapliga kunskapen.

Försämringar i en hotad arts livsmiljö är förknippade med så betydande risker att motsvarigheten i fråga om naturvärden för att få kompensation alltid ska bedömas utifrån den bästa tillgängliga vetenskapliga kunskapen i varje enskilt fall.

Övriga faktorer för motsvarighet i fråga om naturvärden

Med stöd av 3 mom. i bestämmelsen innehåller kompensationsförordningen tekniska bestämmelser om kompensationsåtgärdernas motsvarighet i fråga om naturvärden.

I motiveringarna till regeringens proposition med förslag till naturvårdslag konstateras att för att de naturvärden som produceras ska kunna användas som kompensation för en försämring krävs det dock en utomstående verifiering av ökningen av naturvärdena, dvs. information om utgångsläget, vilka åtgärder som genomförts samt en uppskattning av kvaliteten på och kvantiteten av de ökningar av naturvärdena som producerats genom åtgärderna.²⁶ Likaså konstateras där att det tillstånd de skyddade naturvärdena i ett område som försämras har före försämringen utgör en jämförelsegrund för omfattningen av försämringen. De naturvärden som produceras genom kompensationsåtgärder jämförs med det tillståndet när det gäller såväl motsvarigheten i fråga om naturvärden som kvantiteten av kompensationen.²⁷

I föredragningspromemorian till kompensationsförordningen konstateras att försämringens och kompensationens motsvarighet till naturvärdet är både kvalitativ och kvantitativ. *I fråga om den kvalitativa motsvarigheten* handlar det om att försämringen av naturvärdet kompenseras med ett naturvärde som motsvarar försämringen. Definitionen av kvalitativ motsvarighet grundar sig på naturtyperna och arternas livsmiljöer.²⁸ Arterna förekommer i regel i vissa naturtyper, men de kan också ha särskilda behov som gäller t.ex. näringsväxter eller häckningsplatser. I Finland delas naturtyperna in i åtta huvudgrupper: Östersjön, Östersjöns kust, sötvatten och stränder, myrmarker, skogar, hållmarker samt sten- och blockfält, vårdbiotoper och fjäll. Varje huvudgrupp indelas i naturtypsgrupper som består av flera naturtyper (se naturtypsklassificeringen i Raunio m.fl. 2018, bilaga 1).

I Finland finns en vetenskaplig bedömning av vilken naturtyp i samma huvudgrupp som den ekologiska kompensationen kan motsvara. Grovt taget kan det finnas en motsvarighet om den naturtyp som ska kompenseras hör till samma huvudgrupp och om motsvarigheten i fråga om naturvärdets kvalitet är fullständig när den naturtyp som ska kompenseras är densamma som den som försämras. I föredragningspromemorian konstateras att det i Finland inte finns tillräcklig vetenskaplig kunskap utifrån

²⁶ RP 76/2022 rd, s. 243.

²⁷ RP 76/2022 rd, s. 243.

²⁸ Föredragningspromemoria (på finska) 1.9.2023, s. 4

vilken man kan göra bedömningen att kompensationen motsvarar försämringen, om den naturtyp som ska kompenseras och som försämrats hör till olika huvudgrupper, t.ex. myrar och marina naturtyper.²⁹ Därför bedöms kompensationens fullständighet enligt 98 § i lagen inte föreligga i dessa situationer, innan den vetenskapliga kunskapen ökar till denna del.

För att med stöd av 101 § 3 mom. i lagen kunna specificera naturvärdenas tillstånd och de öknings av naturvärdena som produceras genom åtgärderna definieras i 1 § 2 mom. i kompensationsförordningen enheten *hektar med naturvärden* som måttenhet. Med hjälp av denna måttenhet kan försämringen och kompensationen jämföras med varandra.³⁰

MMf 1 §

Motsvarighet i fråga om naturvärden

En kompensations motsvarighet i fråga om naturvärden bedöms både kvalitativt och kvantitativt.

Hektar med naturvärden avser en enhet som används för bedömning av motsvarigheten i fråga om naturvärden och som visar ett områdes naturvärde per hektar i förhållande till ett område på en hektar i naturtillstånd eller i ett därmed jämförbart tillstånd. Antalet hektar med naturvärden för ett område utgörs av dess areal multiplicerat med tillståndet för naturvärdet.

En *hektar med naturvärden* är en kombination av arealvärde och kvalitativt värde. Exempelvis förekomsten av en naturtyp i ett rikkärr i naturtillstånd eller därmed jämförbart tillstånd på en hektar är en hektar med naturvärden för rikkärret. Om rikkärrets tillstånd har försämrats t.ex. till hälften av det naturliga tillståndet, utgör en förekomst på en hektar av naturtypen 0,5 hektar med naturvärden för rikkärret.

De producerade naturvärdena (de naturvärden som ska produceras) och försämringens ersättande karaktär anges som hektar med naturvärden i naturtypens eller artens livsmiljö i kompensationsregistret som ingår i datasystemet för naturvärden.

I kompensationsförordningen fastställs också med stöd av 101 § 3 mom. hur naturvärdets tillstånd i ett visst område ska bedömas.

MMf 2 §

Bedömning av tillståndet för naturvärden

Tillståndet för ett naturvärde bedöms enligt tio klasser med en tiondels skillnad i värde, där den lägsta klassen 0 avser ett område som helt har förlorat sitt naturtillstånd och den högsta klassen 1 ett område som befinner sig i naturtillstånd eller i ett därmed jämförbart tillstånd. Om tillståndet för ett naturvärde inte med säkerhet kan bedömas höra till någon klass, ska det bland alternativen bedömas höra till den högre klassen.

Tillståndet för varje naturtyp bedöms som ett viktat medeltal av särdragen hos de grupper av naturtyper som avses i bilaga 1, där vikten av det primära särdraget dubblas.

Särdragen hos en arts livsmiljö fastställs i varje enskilt fall utifrån bästa tillgängliga vetenskapliga kunskap.

Enligt föredragningspromemorian till kompensationsförordningen är det avgörande att utredningen av naturvärdenas tillstånd i det område som försämrats och kompenseras är ändamålsenlig med tanke på

²⁹ Föredragningspromemoria (på finska) 1.9.2023, s. 4 Se Raunio et al. 2018.

³⁰ I föredragningspromemoria (på finska) 1.9.2023 (s. 5) konstateras att man i flera system för ekologisk kompensation använder någon typ av värdeenhet som påvisar att kvantiteten och kvaliteten motsvarar varandra. Se även Kujala m.fl. 2021, s. 55–56, där begreppet "värdeått" används.

att full kompensation för försämringen kan säkerställas.³¹ I bestämmelsen definieras den klassificering enligt vilken tillståndet för varje naturtyp eller arts livsmiljö bedöms före såväl försämrande åtgärder som kompensationsåtgärder (utgångsläge). Det nuvarande tillståndet anges enligt klasser med en tiondels skillnad i värde, där 0 har förlorat sitt naturtillstånd och 1 befinner sig i naturtillstånd eller i ett därmed jämförbart tillstånd. Det viktade medelvärde som bildas utifrån beräkningen av olika särdrag avrundas enligt de matematiska grundreglerna.

De särdrag som beskrivs i bilagan till förordningen ska beskrivas verbalt i bedömningen av naturtillståndet så att myndigheten kan försäkra sig om att områdets tillstånd har bedömts på behörigt sätt. Enbart en numerisk anmälan utan text som beskriver särdragen är inte tillräcklig, eftersom det i kompensationsplanen krävs uppgifter om de naturvärden som ska förbättras enligt 103 § 2 mom. 2 punkten i lagen. I 104 § 1 mom. 1 punkten förutsätts uppgifter om det område som försämras och dess naturvärden.

Naturvärdets tillstånd ska i en osäker situation bedömas till en klass med högre naturtillstånd, så att det fel som bristen på information orsakar sker i en riktning som är mindre skadlig för naturen. På så sätt bedöms naturvärdets tillstånd i det område som försämras vara bättre i en oklar situation, dvs. försämringens omfattning och därmed den kompensation som behövs är större. På motsvarande sätt bedöms naturvärdets utgångsläge i ett kompensationsområde i en oklar situation också vara bättre före kompensationsåtgärderna, varvid mängden kompensation som produceras är mindre. Tillämpningen av bestämmelsen kan undvikas genom att noggrannare utreda naturvärdenas tillstånd i det område som försämras och förbättras.

I bilaga 1 till förordningen specificeras för varje naturtypsgrupp de särdrag som ska beaktas i bedömningen av tillståndet. Särdragen är indelade i två grupper: primära och sekundära särdrag, eftersom alla särdrag hos naturtypen inte är lika viktiga med tanke på naturtillståndet. De primära särdragens betydelse är dubbelt så stor som de sekundära särdragens. Det finns expertanvisningar för bedömningen av särdrag <https://boostbiodiversityoffsets.fi/tyokalut/> och bild 4 visar ett exempel på grunderna för bedömning av särdrag.

Det finns för närvarande inte tillräcklig vetenskaplig forskning om särdragen i arters livsmiljöer och därför fastställs särdragen för dem utifrån den bästa tillgängliga vetenskapliga kunskapen i varje enskilt fall.

³¹ Föredragningspromemoria (på finska) 1.9.2023, s. 24

8.3.4. Sisämaan tulvametsät

	(Ensisijainen)	(Ensisijainen)	(Ensisijainen)	(Ensisijainen)	(Toissijainen)	(Toissijainen)	(Toissijainen)	(Toissijainen)
Linkki tulkintaohjeisiin	Kehitysluokka	Luontotyyppille ominaisten puuston rakennepiirteiden esiintyminen: erikäsisyys, latvuskerroksellisuus, satunnainen tilajakauma, palojäljet, monilajisuus	Luontotyyppille ominainen lahoppuun määrä ja rakennepiirteet: jatkumo, järeää lahoppuuta, monilajisuus <i>Järeä lahoppu: ≥ 30 cm rinnankorkeuspimitä</i>	Tulvaolosuhteet <i>Voi hyödyntää myös paikkatieto- ja karttatarkastelua.</i>	Kasvillisuuden (putkilokasvit ja/tai jakalat ja/tai sammalet) edustavuus: lajisto ja kasvillisuuden rakenne (runsaus, peittävyys, lajien/lajiryhmien runsaasuhteet)	Järeiden puiden määrä <i>Järeä elävä puu: ≥ 30 cm rinnankorkeuspimitä</i>	Haitalliset vieraskasvilajit	Muu ihmisvaikutus
Mittarin suhteellinen painokerroin	2	2	2	2	1	1	1	1
1,0 (ERINOMAINEN)	1. Vanha metsä tai luontaisesti (esim. maankohoamisen, palon tai myrskyn jälkeen) syntynyt aiemman sukkessiovaiheen metsä. Ei merkkejä puuston käsittelestä.	1. Kaikki luontotyyppille, paikallisosuhteille ja luontaiselle sukkessiovaiheelle tyypilliset rakennepiirteet havaittavissa.	1. Luontotyyppille, paikallisosuhteille ja luontaiselle sukkessiovaiheelle ominainen määrä lahoppuuta ¹ , ja lahoppuun luontainen syntyminen häiriötöntä, ja lahoppuun kaikki rakennepiirteet havaittavissa.	1. Tulvaolosuhteet luonnontilaiset tai sen kaltaiset.	1. Edustava kasvillisuus. Luontotyyppille, maantieteelliselle alueelle, paikallisosuhteille ja luontaiselle sukkessiovaiheelle ominainen, edustava lajisto ja kasvillisuuden rakenne.	1. Vähintään yksittäisiä järeitä puita.	1. Ei lainkaan haitallisia vieraskasveja.	1. Ei lainkaan tai hyvin vähän ihmistoimintaa. Voi olla esimerkiksi yksittäisiä polkuja ja metsälaidunnusta.
0,9								
0,8								
0,7 (HYVÄ)		2. Vähintään 3 rakennepiirrettä havaittavissa.	2. Lahoppuuta on, mutta vähemmän kuin luontotyyppille, paikallisosuhteille ja luontaiselle sukkessiovaiheelle olisi ominaista, ja/tai lahoppuun luontainen syntyminen korkeintaan vähäisesti heikentynyt, ja lahoppuun kaikki rakennepiirteet havaittavissa.		2. Kasvillisuuden edustavuus jonkin verran heikentynyt. Osaellinen luontotyyppille ominainen lajisto havaittavissa, mutta ei yhtä edustavana kuin erinomaisessa luokassa. Kasvillisuuden rakenne voi olla jonkin verran muuttunut.	2. Ei järeitä puita, mutta järeiden puiden luontainen syntyminen ei havaittavasti häiriintynyt ihmistoiminnan (esim. puuston käsittely) vuoksi.		2. Vähäistä ihmistoimintaa. Esimerkiksi metsäkoneen uria tai yksittäisiä tukkeutuneita ojia.
0,6								
0,5 (KOHTALAINEN)	2. Puuston käsittelyhistoria havaittavissa, mutta käsittelestä aikaa useita vuosikymmeniä.	3. Kaksi rakennepiirrettä havaittavissa.		2. Tulvaolosuhteet kohtalaisesti muuttuneet esim. vesistön säännöstelyn vuoksi.	3. Kasvillisuuden edustavuus selvästi heikentynyt. Lajistossa ja/tai kasvillisuuden rakenteessa selviä muutoksia, joihin ominaisia lajeja havaittavissa.		2. Yksittäisiä haitallisia vieraskasveja.	3. Melko runsasta ihmistoimintaa. Esimerkiksi maaston kuluneisuutta, roskaantumista tai ojituksia.
0,4								
0,3 (HEIKKO)		4. Yksi rakennepiirre havaittavissa.	3. Lahoppuuta niukasti tai yksittäin, ja/tai lahoppuun luontainen syntyminen selvästi heikentynyt. Ei rakennepiirteitä.				3. Haitallisia vieraskasveja useita esiintymiä.	
0,2								
0,1 (ERITTÄIN HEIKKO)	3. Hiljattain käsitelty puusto. Hakkuuaukea, taimikko tai siihen verrattavissa oleva puusto.	5. Ei yhtäkään rakennepiirrettä havaittavissa.	4. Ei lahoppuuta, ja/tai lahoppuun luontainen syntyminen voimakkaasti heikentynyt.	3. Tulvaolosuhteet merkittävästi muuttuneet esim. vesistön säännöstelyn vuoksi.	4. Ei edustava kasvillisuus. Lajisto hyvin muuttunut ja/tai luontotyyppille ja kohteelle ominaisia lajeja ei havaittavissa juuri lainkaan, kasvillisuuden rakenne ei luontotyyppille ominainen.	4. Ei lainkaan järeitä puita, ja niiden luontainen syntyminen selvästi häiriintynyt ihmistoiminnan (esim. puuston käsittely) vuoksi.	4. Alue laajalti haitallisten vieraskasvien valtaama.	4. Voimakasta ihmistoimintaa. Esimerkiksi huomattavaa maaston kuluneisuutta, laajoja ojituksia, maanmuokkausta tai merkittävää roskaantumista.
0,0 (Ei luontotyyppi)								

Bild 4. Exempel på grunderna för bedömning av naturtillstånd. Bedömning av naturtypernas ekologiska status inom ekologisk kompensations. Utkast 4.7.2024. Ekologinen kompensatio oikeudenmukaisessa siirtymässä kohti luonnon kokonaisheikentymättömyyttä (forskningskonsortiet BOOST, på finska) och Finlands miljöcentrals pilotprojekt för ekologisk kompensations. https://boostbiodiversityoffsets.fi/wp-content/uploads/2024/07/20240704_Luontotyyppien_tilamittarit_kompensaatiossa_tulkintaohjeet_Luonnos.pdf. (25.11.2024).

9. Tidpunkt för genomförande av kompensation

Naturvårdslagen 102 §

Tidpunkt för genomförande av kompensation

Innan åtgärder som medför en försämring inleds ska det vidtas åtgärder genom vilka det skapas förutsättningar för att uppnå det tillstånd som eftersträvas (grundläggande åtgärder). Vid behov ska det vidtas upprepade vårdåtgärder som förutsätts för att uppnå det tillstånd som eftersträvas.

Skyddskompensation ska alltid genomföras före försämringen.

Om kompensationsåtgärderna genomförs på förhand, minimeras risken för att åtgärderna inte vidtas, t.ex. på grund av verksamhetsutövarens medellöshet.

Enligt bestämmelsen ska grundläggande åtgärder vidtas innan åtgärder som medför en försämring inleds. Enligt motiveringarna till regeringens proposition ska kompensationsåtgärder vidtas innan varje enskild åtgärd som medför en försämring genomförs i projekt där åtgärder som medför en försämring genomförs i etapper. Det förutsätts inte att de effekter som eftersträvas med åtgärderna ska uppnås innan försämringen inleds, eftersom restaurering av naturvärden ofta tar flera år, i vissa fall årtionden, i anspråk. I bestämmelsen fastställs de grundläggande åtgärder med vilka man skapar förutsättningar för att uppnå det eftersträvalda tillståndet, dvs. återställandet av naturvärdet. Kompensationsåtgärderna kan också omfatta upprepade skötselåtgärder som kan genomföras även efter försämringen. I lagen föreskrivs ingen maximigräns för dem, men högst 20 år torde kunna anses vara en skälig gräns, såsom vid tidsbegränsat skydd i enlighet med naturvårdslagen. Sådana är t.ex. vårdbiotoper som upprätthålls genom bete och vars tillstånd försämras utan kontinuerlig betesgång.

I bestämmelsen konstateras något onödigt att skyddskompensation alltid ska genomföras innan försämrande åtgärder vidtas. Bestämmelsen har av misstag blivit kvar i lagen i det skede då tidsfristen för genomförandet slopades i slutet av lagberedningen. I praktiken ska försämringens och kompensationens motsvarighet sökas innan försämringen genomförs, varvid skyddskompensationen genomförs före försämringen, eftersom skyddskompensationsområdet avgränsas i samband med det beslut som avses i 104 §.

I punkten om kompensation för försämring beskrivs hur tidpunkten för kompensationens genomförande orsakar en eventuell tidsfördröjning mellan försämringen och kompensationen.³²

³² Föredragningspromemoria (på finska) 1.9.2023, s. 9–10, bild 1–3.

10. Produktion av naturvärden

Naturvårdslagen 103 §

Produktion av naturvärden

En markägare kan genom kompensationsåtgärder producera naturvärden för användning som ekologisk kompensation.

En kompensationsplan ska utarbetas om produktionen av naturvärden och planen ska innehålla

- 1) uppgifter om det område som används för kompensationen (kompensations-område), dess naturvärden och deras tillstånd före kompensationsåtgärderna,
- 2) uppgifter om de naturvärden som ska förbättras, det tillstånd som eftersträvas samt om de kompensationsåtgärder genom vilka förbättringen av naturvärdena genomförs,
- 3) tidsplanen för genomförandet av kompensationsåtgärderna,
- 4) uppgifter om uppföljningen av genomförandet av kompensationsåtgärderna,
- 5) en bedömning av riskerna med att genomföra kompensationsåtgärderna och en plan för beredskapen för dem samt alternativa sätt att genomföra åtgärderna,
- 6) uppgifter om den som i praktiken genomför de grundläggande åtgärderna och om dennes kompetens för uppgiften.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ger på ansökan av markägaren ett utlåtande om kompensationsplanen. Utlåtandet ska sändas för kännedom till den kommun och det landskapsförbund inom vars område det område som avses i planen finns.

Efter att de grundläggande åtgärderna enligt kompensationsplanen har genomförts ger närings-, trafik- och miljöcentralen på ansökan av markägaren ett utlåtande om kvaliteten på och kvantiteten av de naturvärden som produceras genom åtgärderna.

Närings-, trafik- och miljöcentralen för på ansökan av markägaren in uppgifter om kvaliteten på och kvantiteten av de naturvärden som produceras genom åtgärderna i ett register som hör till datasystemet för naturvärden.

På de naturvärden som producerats i kompensationsområdet tillämpas inte bestämmelserna i 64 och 77 § utan markägarens samtycke.

Närmare bestämmelser om kompensationsplanens innehåll får utfärdas genom förordning av miljöministeriet.

Allmänt

Markägaren kan oberoende av bestämmelserna i lagen producera naturvärden på valfritt sätt. För att de naturvärden som produceras ska kunna användas som kompensation för en försämring krävs det dock en utomstående verifiering av ökningen av naturvärdena, dvs. information om utgångsläget, vilka åtgärder som genomförts samt en uppskattning av kvaliteten på och kvantiteten av de ökningar av naturvärdena som producerats genom åtgärderna. Även den som orsakar försämringen kan själv, på den fastighet som den äger, med iakttagande av det förfarande som föreskrivs i paragrafen producera de kompensationer som behövs för att kompensera de försämringar som verksamheten orsakar.³³

Kompensationsplan

I 2 mom. i paragrafen föreskrivs det om en kompensationsplan om produktionen av naturvärden och om de uppgifter som planen ska innehålla. Bestämmelsen är allmänt formulerad så att den gör det möjligt för den privata sektorn att t.ex. utarbeta och genomföra planer, men i bestämmelsen förutsätts

³³ RP 76/2022 rd, s. 242.

en utredning om kompetensen hos den som ska genomföra de grundläggande åtgärderna att vidta de planerade åtgärderna.

I kompensationsförordningen preciseras sättet att presentera de uppgifter som krävs i kompensationsplanen enligt följande.

MMf 6 §

Kompensationsplan

Sådana uppgifter som avses i 103 § 2 mom. 1 punkten i naturvårdslagen presenteras genom att

- 1) specificera fastigheten och uppgifterna om dess ägare,
- 2) lämna en karta över kompensationsområdet eller geografisk information i maskinläsbart format och påvisa var de naturvärden som ska förbättras är belägna,
- 3) lämna uppgifter om tillståndet för naturvärdena i enlighet med den bedömning som avses i 2 § i denna förordning.

Sådana uppgifter som avses i 103 § 2 mom. 2 punkten i naturvårdslagen presenteras genom att

- 1) lämna uppgifter om det tillstånd för naturvärdena som eftersträvas genom kompensationsåtgärder och skyddskompensation enligt 3 § i denna förordning och sådana uppgifter som ligger till grund för bedömningen,
- 2) lämna en bedömning av antalet hektar med naturvärden som produceras.

Bedömning av kvantiteten av de naturvärden som produceras i kompensationsområdet

Utöver detta preciseras också bedömningen av kompensationsområdets tillstånd och den eftersträlvade ändringen i 4 § 1 och 2 mom. i kompensationsförordningen.

MMf 4 §

Bedömning av förändringen i naturtillståndet för ett kompensationsområde

Kvaliteten och kvantiteten av de naturvärden som produceras i ett kompensationsområde bedöms i hektar med naturvärden så att den förändring i tillståndet för varje naturvärde som produceras genom kompensationsåtgärder och skyddskompensation multipliceras med arealen.

Förändringen i tillståndet för ett naturvärde är skillnaden mellan det i enlighet med 2 § bedömda tillståndet före kompensationsåtgärder och skydd samt det tillstånd som eftersträvas genom genomförande av kompensationsåtgärder och skydd. Det tillstånd som eftersträvas bestäms utifrån bästa vetenskapliga kunskap om respektive naturvärdes respons på kompensationsåtgärder och skydd. När man bestämmer det tillstånd som eftersträvas beaktar man den vetenskapliga osäkerheten.

Om det tillstånd som eftersträvas inte har uppnåtts fullt ut innan ett ärende som avses i 104 § i naturvårdslagen (9/2023) avgörs, godkänns som förändring i tillståndet för naturvärden den förändring som uppstått hittills uppskattad på basis av responsen på kompensationsåtgärder och skydd och den genomsnittliga årliga kumulativa nyttan på basis av responsen under de följande 30 åren.

Bedömningen av kvantiteten av de naturvärden som produceras i kompensationsområdet förutsätter enligt 103 § i naturvårdslagen information om det område som används för kompensation (kompensationsområde), dess naturvärden och deras tillstånd före kompensationsåtgärder och information om de naturvärden som ska förbättras, det eftersträlvade tillståndet samt om de kompensationsåtgärder med vilka förbättringen av naturvärdena genomförs.

Genom kompensationsförordningen preciseras bestämmelsen i lagen om hur uppgifterna om naturvärdenas tillstånd i det område som används för kompensation, dvs. kompensationsområdet, ska bedömas före kompensationsåtgärderna och hur det eftersträlvade tillståndet ska fastställas med hjälp av kompensationsåtgärderna.

I kompensationsområdet bedöms tillståndet för varje naturvärde som ska förbättras i enlighet med 2 § i kompensationsförordningen innan några kompensationsåtgärder vidtas. Tillståndet anges i hektar med naturvärden i enlighet med 1 § 2 mom. (areal x tillstånd). Det tillstånd som eftersträvas bestäms utifrån bästa vetenskapliga kunskap om respektive naturvärdes respons på kompensationsåtgärder och skydd. Vid fastställandet av det eftersträvide tillståndet ska man beakta den vetenskapliga osäkerheten, dvs. Den sannolikhet (0–100 procent) med vilken det eftersträvide slutresultatet uppnås med kompensationsåtgärderna.

Bedömningen av kvantiteten av de naturvärden som ska tillföras ska grunda sig på bästa vetenskapliga kunskap.

Det naturvärde som produceras med hjälp av kompensationsåtgärder och skyddskompensation ska bedömas utifrån vad som enligt bästa forsknings- och erfarenhetsdata är respektive naturtyps respons på varje åtgärd (se t.ex. Kujala m.fl. 2021, s. 489). Respons innebär hur mycket, under vilken tidsperiod och med vilken typ av trend en kompensationsåtgärd förbättrar tillståndet för en naturtyp eller en arts livsmiljö. Exempel på responsens utveckling är till en början snabb och därefter avtagande (konvex), till en början långsam och accelererande (konkav), jämnt framskridande (lineär) eller i mitten snabbast framskridande (sigmoid) (bild 4).

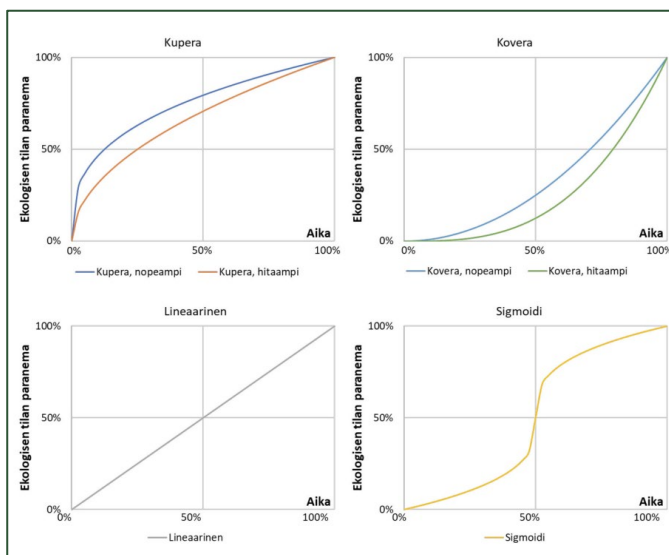

Bild 5. Exempel på former av respons. Källa opublicerat utkast till rapport om Finlands miljöcentralers pilotprojekt för ekologisk kompensation och forskningsprojektet BOOST i maj 2023.

En tillgänglig informationskälla är en bedömning av effekterna och tidsfördröjningarna av olika restaureringsåtgärder för olika naturtyper samt osäkerheten i genomförandet av restaureringsåtgärderna som har utarbetats i ett gemensamt projekt för Finlands miljöcentralers pilotprojekt för ekologisk kompensation och forskningskonsortiet BOOST som finansierades av rådet för strategisk forskning våren 2023, i samarbete med cirka hundra experter. Osäkerheten har inkluderats i respektive naturtyps respons på åtgärderna. Responsen varierar beroende på naturvärde (naturtypen eller artens livsmiljö) och kombinationen av åtgärder.

Den nytta som kan uppnås beräknas för hela responstiden, även om den överskrider det tidsperspektiv på 30 år som konstateras senare. Närings-, trafik- och miljöcentralen meddelar i sitt

utlåtande om kvaliteten på och kvantiteten av de naturvärden som ska produceras a) det maximala tillstånd som kan uppnås med hjälp av kompensationsåtgärderna, b) det tillstånd som kan uppnås varje år och den årliga nyttan samt c) medeltalet av den årliga kumulativa nyttan under de följande 30 åren som beräknats utifrån förändringen och responsen enligt 4 § 3 mom. i kompensationsförordningen fram till dess att kompensationen uppnås fullt ut (se exempel A och B nedan). Summan av förändringen hittills enligt förordningen och medelvärde av den årliga kumulativa nyttan fås genom att helt enkelt beräkna ett medelvärde av tillståndet för det aktuella året och de kommande 30 åren. På så sätt får den som producerar naturvärden och en eventuell köpare på basis av utlåtandet en klar uppfattning om kvantiteten av de naturvärden som produceras, om de används som kompensation under året i fråga.

I följande exempel åtskiljs för tydlighetens skull responsen och beaktandet av osäkerheten samt det tillstånd som kan uppnås årligen och medeltalet av den kumulativa nyttan för de kommande åren per hektar och kompensationsområdets areal. Exempelen nedan används i samband med bedömningen av motsvarigheten.

Exempel på beräkning av nytta (OBS: responsen är fiktiv):

Exempel A

På strandnaturtyp a1 anläggs en våtmark på 10 hektar (10 ha). Responstiden för anläggande av våtmarker för att uppnå full nytta är 7 år, det högsta tillståndet som kan uppnås är 0,7 och osäkerheten i åtgärdernas effektivitet är 20 %. Med beaktande av osäkerheten är den ökning av naturvärdena som kan uppnås 0,56 hektar med naturvärden x 10 hektar, dvs. 5,6 hektar med naturvärden av naturtyp a1, när 7 år har gått sedan åtgärden genomfördes. Det innebär att den förbättring av naturtypens tillstånd som åtgärden medfört har genomförts fullt ut. Åtgärden kan vidtas för en naturtyp som har förlorat sitt naturtillstånd helt och hållet (klass 0).

*Tabell 1. Samlad mängd naturvärden i exempel A. I punkten om kompensation för försämring nedan används detta och följande exempel. *Osäkerheten har beaktats också i följande kolumner.*

År	Prognostiserad respons på åtgärden för naturtyp a1	Nyttan under året i fråga (med beaktande av osäkerheten 20 %)*	Uppnått tillstånd (utgångsläge 0)	Förändring hittills + medel. av kommande kumulativa nytta 30 år, ha med naturvärden/ha	Tillgänglig kompensation för året i fråga (10 ha)
0	0	0	0	0,4890	4,8903
1	0,05	0,04	0,04	0,5071	5,0710
2	0,15	0,12	0,12	0,5239	5,2387
3	0,3	0,24	0,24	0,5381	5,3806
4	0,45	0,36	0,36	0,5484	5,4839
5	0,55	0,44	0,44	0,5548	5,5484
6	0,65	0,52	0,52	0,5587	5,5871
7	0,7	0,56	0,56	0,56	5,6
8, 9, ...37	0,7	0,56	0,56	0,56	5,6

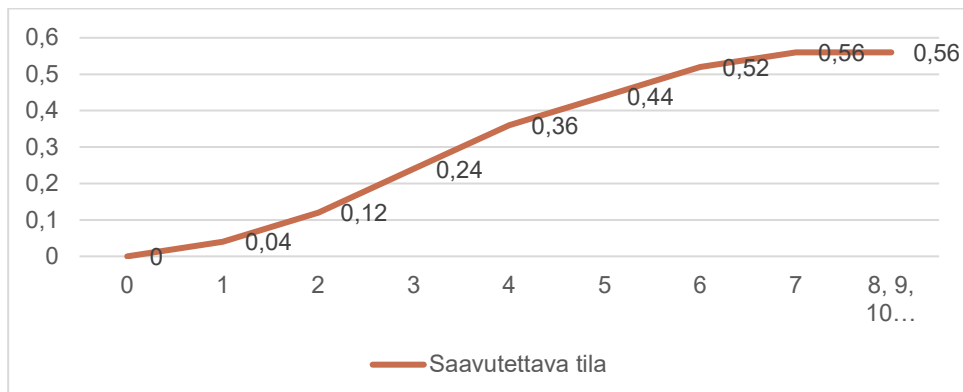

Bild 6. Formen av respons för naturtyp a1 i exempel A och det tillstånd som kan uppnås årligen med beaktande av osäkerheten.

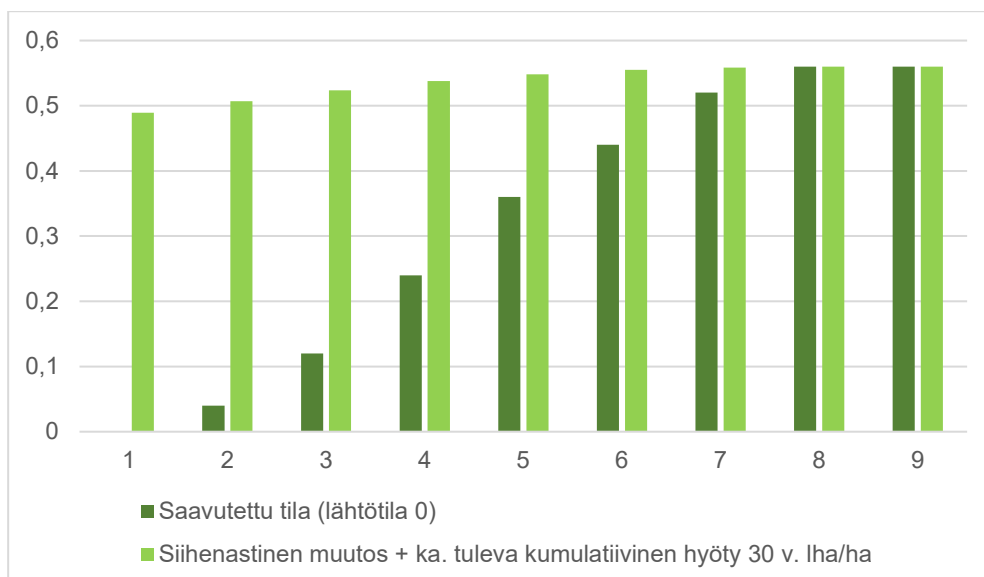

Bild 7. Förbättring (nytta) av det tillstånd som kan uppnås årligen för naturtyp a1 i exempel A samt tillgänglig mängd hektar med naturvärden per hektar som producerats varje år.

Exempel B

En 5 hektar stor våtmark anläggs för den madliknande naturtypen b1. Responsen på åtgärden är högst 0,8, responstiden är 34 år och osäkerheten i åtgärdernas effektivitet är 20 %. Eftersom kompensationsområdets utgångsläge är 0,3 skulle en utveckling enligt responsen med beaktande av osäkerheten leda till att högsta möjliga tillstånd (1) överstigs år 21, då den förbättring av tillståndet som åtgärden medför har genomförts fullt ut. Den ökning av naturvärdena som kan uppnås är $0,5 \times 5$ hektar, dvs. 2,5 hektar med naturvärden av naturtyp b1.

Tabell 2. Samlad mängd naturvärden av naturtyp b1 i exempel B. I punkten om kompensation för försämring nedan används detta exempel. *Osäkerheten har beaktats också i följande kolumner.

År	Prognostiserad respons på åtgärden för naturtyp b1	Förbättring av tillståndet (nytta) med beaktande av osäkerheten 20 %*	Uppnått tillstånd (utgångsläge 0,5)	Förändring hittills + medelv. av kommande kumulativa nytta 30 år, ha med naturvärden/ha	Tillgänglig kompensation för året i fråga (5 ha)
0	0,000	0,000	0,50	0,28	1,41
1	0,008	0,006	0,51	0,30	1,49
2	0,016	0,013	0,51	0,31	1,57
3	0,024	0,019	0,52	0,33	1,65
4	0,033	0,027	0,53	0,35	1,73
5	0,042	0,034	0,53	0,36	1,80
6	0,052	0,042	0,54	0,38	1,88
7	0,063	0,050	0,55	0,39	1,95
8	0,074	0,059	0,56	0,40	2,02
9	0,086	0,068	0,57	0,42	2,09
10	0,098	0,079	0,58	0,43	2,16
11	0,112	0,090	0,59	0,45	2,23
12	0,188	0,150	0,65	0,46	2,29
13	0,286	0,229	0,73	0,47	2,34
14	0,366	0,293	0,79	0,48	2,39
15	0,421	0,337	0,84	0,48	2,42
16	0,484	0,387	0,89	0,49	2,45
17	0,548	0,438	0,94	0,49	2,47
18	0,572	0,458	0,96	0,50	2,48
19	0,586	0,469	0,97	0,50	2,49
20	0,609	0,487	0,99	0,50	2,50
21	0,634	0,500	1,00	0,50	2,50
22, 23,...50	0,656	0,500	1,00	0,50	2,50

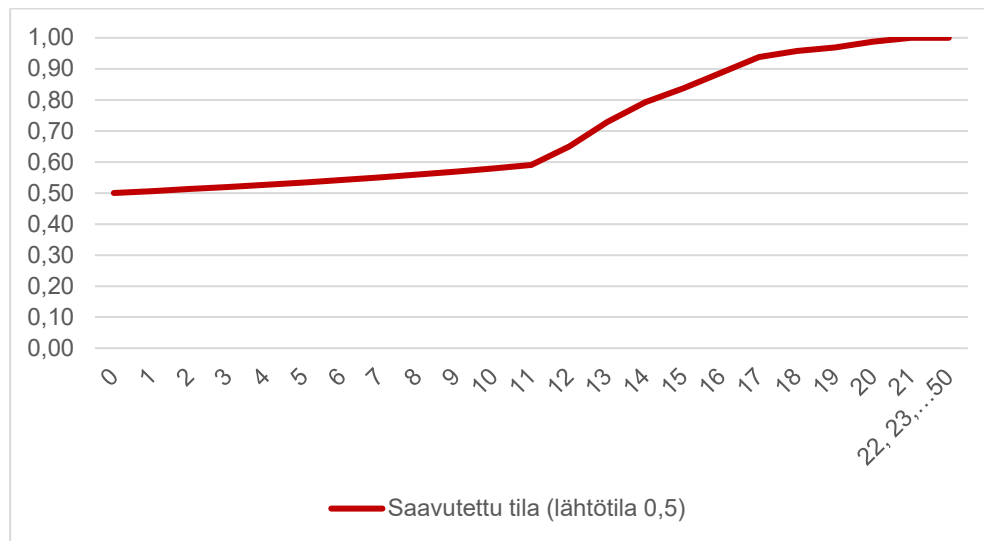

Bild 8. Formen av respons i exempel B och det tillstånd som uppnåts årligen med beaktande av osäkerheten.

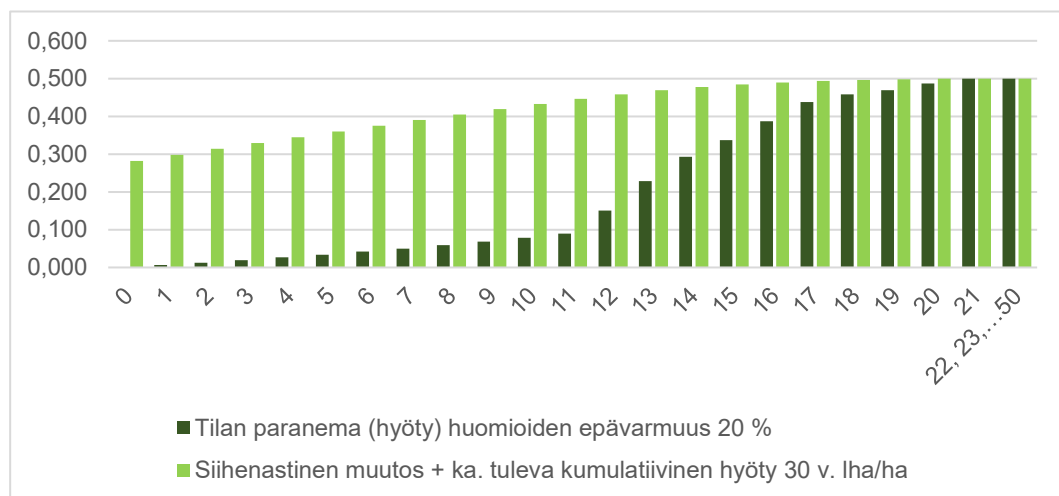

Bild 9. Förbättring av tillståndet (utan utgångsläget 0,3) för naturtyp b1 som kan uppnås i exempel B med beaktande av osäkerheten samt tillgänglig mängd hektar med naturvärden per hektar som produceras varje år.

Förfarande

Enligt 3 mom. i paragrafen ska markägaren begära utlåtande av närings-, trafik- och miljöcentralen om sin kompensationsplan. Ansökan görs med en elektronisk blankett i regionförvaltningens e-tjänst ([Regionförvaltningens e-tjänst](#)). Den egentliga planen för genomförandet av kompensationsåtgärderna bifogas. Separata ansökningar ska göras för produktion av olika naturvärden, om åtgärderna inte gäller samma geografiska område. Separata ansökningar ska göras för skyddskompensation och kompensationsåtgärder, eftersom förfarandet är annorlunda. Detta skede verifierar utgångsläget och utgör därmed en grund för att fastställa kvantiteten av och kvaliteten på de kompensationer som produceras genom åtgärderna. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan vid behov be markägaren

precisera ansökan om brister upptäcks i planen. Närings-, trafik- och miljöcentralen ger ett i huvudsak förklarande utlåtande med anvisningar till markägaren som planerar kompensationsåtgärderna. Utlåtandet sänds till kommunen och landskapsförbundet för kännedom.

Om det handlar om en kompensationsplan för skyddskompensation ger närings-, trafik- och miljöcentralen på basis av den ett direkt utlåtande om kvantiteten av och kvaliteten på de naturvärden som produceras.

Efter att ha genomfört de grundläggande åtgärderna kan markägaren i enlighet med 4 mom. ansöka om att närings-, trafik- och miljöcentralen verifierar kvantiteten av och kvaliteten på de kompensationer som produceras genom de åtgärder som genomförts på markägarens fastighet utifrån vetenskaplig kunskap. Utlåtandet används vid bytet mellan markägaren och den som köper kompensationen som ett bevis på vilket objekt bytet gäller och utlåtandet verifierar kvaliteten på och kvantiteten av kompensationen. I närings-, trafik- och miljöcentralens utlåtande presenteras ovannämnda beräkning i tabellform av den nytta som uppnås årligen och hur mycket kompensation som finns att tillgå varje år fram till den totala nyttan har uppnåtts.

Godkännande av kompensationsplan som söks i efterhand

Produktionen av naturvärden i enlighet med naturvårdslagen kan verifieras i fråga om kompensationsåtgärder som vidtagits först efter att naturvårdslagen träder i kraft 1.6.2023. Från fall till fall kan kompensationsplanen också godkännas i efterhand, dvs. efter att kompensationsåtgärderna har genomförts. En förutsättning är att det finns en tillräcklig redogörelse för genomförandet av åtgärderna. Kvantiteten av de naturvärden som produceras kan dock uppskattas endast från och med ansökningstidpunkten och i förhållande till det naturtillstånd som då konstateras.

Registrering

Enligt 5 mom. i paragrafen har markägaren rätt att få uppgifter om de naturvärden som produceras införda i kompensationsregistrets offentliga del. Denna rätt till registrering gör det möjligt för den som producerar naturvärden att marknadsföra naturvärden som producerats i enlighet med lagstiftningen till dem som behöver kompensation. Markägaren ska också ha rätt att på ansökan få uppgifterna om den kompensation hen har producerat avlägsnade ur den offentliga informationstjänsten, om den inte har använts för att kompensera för en försämring.

I det offentliga registret antecknas uppgifter om typen av naturvärde (naturtyp eller art), dess kvantitet under målåret (dvs. det år då full nytta uppnås enligt responsen), mållår, kommun där naturvärdet är beläget och diarienummer. Personuppgifter och fastighetens identifieringsuppgifter framgår inte av det offentliga registret.

Markägarens valfrihet

Enligt 6 mom. i paragrafen ska de naturvärden som produceras genom verksamheten inte omfattas av förfarandet för beslut om avgränsning av skyddade naturtyper eller beslut om skydd av förekomstplatser för arter som kräver strikt skydd utan markägarens samtycke, eftersom naturvärdena bildas till följd av markägarens aktiva åtgärder. Markägaren får behålla sin valfrihet i fråga om

användningen av sin fastighet till dess att den ökning av naturvärdena som markägaren producerar har använts i enlighet med 104 § i naturvårdslagen eller bytt ägare.³⁴

11. Beslut om huruvida kompensationen ersätter försämringen

Naturvårdslagen 104 §

Beslut om huruvida kompensationen ersätter försämringen

Den som orsakar en försämring kan ansöka om att närings-, trafik- och miljöcentralen ska besluta om huruvida kompensationen ersätter försämringen. Ansökan ska innehålla

1) uppgifter om det område som försämras, dess naturvärden och deras tillstånd före försämringen samt en uppskattning av den försämring som orsakas naturvärdena,

2) uppgifter om det naturvärde som producerats i enlighet med 103 § eller den skyddskompensation som avses i 100 § genom vilken försämringen av en naturtyp eller en arts livsmiljö kompenseras.

Om den kompensation som sökanden föreslår uppfyller förutsättningarna enligt 99–101 § ska närings-, trafik- och miljöcentralen godkänna ansökan. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska i beslutet förbjuda att naturvärdena i ett kompensationsområde förstörs eller försämras och fastställa gränserna för kompensationsområdet. Förbudet träder i kraft när beslutet har delgetts områdets ägare och innehavare.

Ett beslut som avses i 2 mom. är i kraft trots besvär, om inte besvärsmyndigheten beslutar något annat. En anteckning om beslutet ska göras i fastighetsregistret.

Närings-, trafik- och miljöcentralen för in uppgifter om kompensationen i ett register som hör till datasystemet för naturvärden.

Ansökan om kompensationsbeslut

Enligt 1 mom. i bestämmelsen kan den som orsakar försämringen ansöka om att närings-, trafik- och miljöcentralen ska besluta om att de försämringar som verksamheten orsakar ska kompenseras minst fullt ut.³⁵ I paragrafen specificeras de uppgifter som ska bifogas ansökan. Ansökan görs med en elektronisk blankett i regionförvaltningens e-tjänst ([Regionförvaltningens e-tjänst](#)).

Innan ansökan lämnas in görs en bedömning av naturvärdenas tillstånd före försämringen i det område som försämras och en uppskattning av försämringen för att fastställa den olägenhet som ska kompenseras. Dessutom ska den sökande kunna påvisa de naturvärden som produceras i enlighet med bestämmelserna i lagen och för vilka kompensation föreslås. Om den som försämrar tillståndet inte producerar kompensation på mark som hen själv äger, ska hen visa att ett avtal har ingåtts med någon som producerar naturvärden. Den sökande ska alltså ha producentens samtycke för att föreslå naturvärden som verifierats med NTM-centralens utlåtande och som producerats med kompensationsåtgärder eller naturvärden som används som skyddskompensation och att kompensationsområdet kan avgränsas genom myndighetsbeslut. I praktiken innebär det ett privaträttsligt avtal även om ekonomisk ersättning till producenten.

Bedömning av försämringens omfattning

I regeringens proposition konstateras att det tillstånd de skyddade naturvärdena i ett område som försämras har före försämringen utgör en jämförelsegrund för omfattningen av försämringen. De

³⁴ RP 76/2022 rd, s. 243.

³⁵ RP 76/2022 rd, s. 243.

naturvärden som produceras genom kompensationsåtgärder jämförs med det tillståndet när det gäller såväl motsvarighet i fråga om naturvärden som kvantiteten av kompensationen.³⁶

Kompensationsförordningen innehåller också tekniska bestämmelser om det område som försämras för att möjliggöra en bedömning av motsvarigheten i fråga om naturvärden.

MMf 3 §

Bedömning av förändringen i naturtillståndet för ett område som försämras

Förändringen i naturvärdena för ett område som försämras bedöms i hektar med naturvärden genom att skillnaden mellan det tillstånd för respektive naturvärde som bedömts i enlighet med 2 § och det tillstånd som uppstår till följd av de åtgärder som medför en försämring multipliceras med arealen för de naturvärden som försämras.

Hotet mot de naturvärden som försämras beaktas genom att den bedömda mängden försämringar multipliceras med hotkoefficienten som är

- 1) 1,52 för akut hotade naturtyper,
- 2) 1,14 för starkt hotade naturtyper,
- 3) 1,03 för sårbara naturtyper,
- 4) 8 för akut hotade arter,
- 5) 1,4 för starkt hotade arter,
- 6) 1,03 för sårbara arter.

Hotkategorin för arter och naturtyper bestäms utifrån den senaste nationella hotbedömningen.

För att konstatera motsvarigheten i fråga om naturvärden för varje område som försämras bedömer man varje förändring av naturvärdena som hektar med naturvärden, vilket möjliggör den jämförbarhet mellan försämringen av naturvärdena och kompensationen som behövs vid tillämpningen av 104 § i naturvårdslagen. Alla naturvärden som försämras på grund av ett projekt i försämringsområdet bedöms i enlighet med 2 § i kompensationsförordningen i hektar med naturvärden som definieras i 1 § i kompensationsförordningen (areal x tillstånd). Likaså bedöms hur mycket varje naturvärde försämras på grund av projektet. Försämringens omfattning är den förändring i naturvärdena som genomförandet av projektet medför, dvs. skillnaden mellan utgångsläget och det tillstånd som uppkommer till följd av genomförandet av de försämrade åtgärderna ((utgångsläge - slutläge) x areal) för varje naturvärde.

Förekomsterna av alla naturtyper och arters livsmiljöer har inte samma betydelse. En försämring av hotade naturvärden leder oundvikligen till en åtminstone tillfällig ökning av risken för försvinnande. Försämringen av hotade naturvärden beaktas genom att man använder en koefficient som baserar sig på hotet för det antal hektar med naturvärden där försämringen kan påvisas.

Användningen av hotkoefficienten ökar kunskapen om att den verksamhet som orsakar försämringen medför en ökad risk för förlust av hotade naturvärden.³⁷ Hotkoefficienten ökar också kvantiteten av de naturvärden som behövs för att kompensera försämringen.

I bestämmelsen specificeras hotkoefficienten för de tre högsta hotklasserna, dvs. akut hotade, starkt hotade och sårbara naturtyper och arter, i enlighet med hur hög sannolikheten för att en naturtyp eller art försvinner från naturen under en viss tidsperiod. Koefficienten har fastställts för alla för samma

³⁶ RP 76/2022 rd, s. 243.

³⁷ Se Kujala m.fl. 2021 s. 50 och 53.

tidsperiod, dvs. 30 år. Genom att använda koefficienten ska försämringen av de mest hotade naturvärdena kompenseras med en större förbättring, med vilken man strävar efter att förhindra att risken för att bli hotad ökar på grund av försämringen. (Den regionala) hotkategorin för varje art och naturtyp bestäms utifrån den senaste nationella hotbedömningen.

Hotfaktorn definieras i kompensationsförordningen utgående från IUCN:s internationella bedömningsgrunder som använts vid hotbedömningen av Finlands arter och naturtyper.³⁸ Kriteriet E i IUCN:s bedömningsgrunder fastställer kvantitativa gränsvärden för sannolikheten för att en naturtyp ska försvinna³⁹ och sannolikheten för att arter ska försvinna.⁴⁰ Trots att kriteriet i fråga inte har tillämpats på bedömningen av hotade arter i Finland, är det en allmänt godkänd definition som teoretiskt kan tillämpas även på beräkningen av den tilläggskoefficient som behövs för att bekämpa hotade arter. I miljöministeriets föredragningspromemoria till kompensationsförordningen anges den formel som används för fastställande av hotkoefficienterna.⁴¹

Exempel på beräkning av försämringen av naturvärdena i ett område som försämras

Exempel C

I område C planeras ett projekt för ett 10 hektar stort område. I området finns 2 hektar av naturtyp a1, vars naturtillstånd bedöms som klass 0,7 utifrån naturtypsgruppens särdrag enligt bilaga 1 till förordningen. Hälften (1 ha) skulle förstöras helt (försämring 0,7 hektar med naturvärden) och resten (1 ha) skulle försämrats till klass 0,2 (försämring 0,5 hektar med naturvärden). I området finns dessutom 6 hektar av den starkt hotade naturtypen b1, vars naturtillstånd bedöms som klass 0,9 utifrån naturtypsgruppens särdrag enligt bilaga 1 till förordningen. Av denna naturtyps areal skulle 1/2 hälften (3 ha) försämrats till klass 0,3 (försämring 0,6), men resten skulle inte alls försämrats.

Försämringen av områdets naturvärden skulle således vara

$1 \text{ ha} \times 0,7 + 1 \text{ ha} \times 0,5 = 1,2 \text{ hektar med naturvärden av naturtyp a1 och}$

$3 \text{ ha} \times 0,6 \times \text{hotkoefficienten för en starkt hotad naturtyp } 1,14 = 2,05 \text{ hektar med naturvärden av naturtyp b1.}$

Beslut om compensationens motsvarighet

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska godkänna ansökan, om det förslag till compensation som den som orsakar försämringen lägger fram motsvarar försämringen enligt kriterierna i 99–101 §. I beslutet

³⁸ Opas eliölajien uhanalaisuuden arviointiin – Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton (IUCN) arviointiohjeet ja kansalliset täydennykset (Guide för hotbedömning av arter – Bedömningskriterier givna av Internationella naturvårdsunionen (IUCN) och nationella kompletteringar); Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 1/2017.

³⁹ Tytti Kontula och Anne Raunio (red.): Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018 – Luontotyyppien punainen kirja, Osa 1 – tulokset ja arvioinnin perusteet (Hotbedömning av Finlands naturtyper 2018 – Rödlistning). Miljön i Finland 5/2018, s. 33.

⁴⁰ Esko Hyvärinen, Aino Juslén, Eija Kemppainen, Annika Uddström och Ulla-Maija Liukko (red.): Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Miljöministeriet och Finlands miljöcentral, s. 676.

⁴¹ Föredragningspromemoria (på finska) 1.9.2023, s. 7–8.

förbjuder närings-, trafik- och miljöcentralen förstöring och försämring av naturvärdena i kompensationsområdet. Förbudet mot att förstöra eller försämma ett kompensationsområde hindrar inte att området vid markanvändningsplaneringen anvisas för ett sådant användningsändamål som inte strider mot utvecklingen och varaktigheten av de naturvärden som produceras, såsom för rekreation.

Bestämmelsen är förfarandemässigt och innehållsmässigt likadan som bestämmelsen om avgränsningsbeslut för en naturtyp och en förekomstplats för en art som kräver strikt skydd, dvs. områdets gränser fastställs i praktiken i terrängen och visas utifrån detta på kartan. Innan beslutet fattas säkerställer närings-, trafik- och miljöcentralen genom ett terrängbesök att områdets naturvärden inte har försämrats efter att kompensationsåtgärderna genomförts. Även om den eftersträvade ökningen av naturvärdena inte har uppnåtts till fullo godkänns området som kompensationsobjekt om åtgärderna ursprungligen har genomförts på behörigt sätt. Motiveringen är att responsen på kompensationsåtgärderna har bedömts vetenskapligt enligt den genomsnittliga framgången, så för en del av kompensationsobjekten är åtgärderna i princip effektivare än för andra.

Förbudet mot försämring träder i kraft när beslutet har delgetts och det är bindande även om ändring har sökts. Ett beslut som gäller compensationens motsvarighet är överklagbart, men ändringssökandet begränsas till parten. Bestämmelser om rätten att söka ändring finns i 134 §. Avgränsningsbeslutet antecknas i fastighetsregistret, vilket innebär att även senare ägare av fastigheten känner till beslutet och det förpliktar naturligtvis även dem. Att förstöra eller försämma ett område som skyddats genom ett beslut om avgränsning ska vara en straffbar gärning.

Närings-, trafik- och miljöcentralen sparar uppgiften om att försämringen kompenserats i det offentliga kompensationsregistret. Syftet med detta är i enlighet med regeringens proposition att säkerställa att systemet är transparent, vilket är en central faktor för det civila samhället med tanke på kompensationssystemets trovärdighet, men bidrar också till verksamhetsutövarnas jämlikhet.

Den kvantitativa beräkningen av försämringen och compensationen preciseras i 4 § 3 mom. i kompensationsförordningen så att om det tillstånd som eftersträvas inte har uppnåtts fullt ut innan ett ärende som avses i 104 § i naturvårdslagen avgörs, godkänns som förändring i tillståndet för naturvärden den förändring som uppstått hittills uppskattad på basis av responsen på kompensationsåtgärder och skydd och den genomsnittliga årliga kumulativa nyttan på basis av responsen under de följande 30 åren.

Ett tillstånd som skapas med kompensationsåtgärder eller skyddskompensation är inte stabilt, utan enligt 102 § i naturvårdslagen krävs grundläggande åtgärder som skapar förutsättningar för att uppnå det eftersträvade tillståndet. Därför förtydligas i förordningen den mest typiska situationen där det tillstånd som eftersträvas med kompensationsåtgärderna ännu inte har uppnåtts. Då godkänns den ändring av tillståndet som dessförinnan uppstått på basis av responsen och för naturvärden som håller på att bildas godkänns den förändring som utifrån responsen kan uppnås som ett kumulativt medelvärde av den nytta som fås under de följande 30 åren. Om det eftersträvade tillståndet uppnås fullt ut innan 30 år har gått fortsätter beräkningen inte längre. Förändringen bedöms inte i terrängen utan grundar sig på bästa vetenskapliga kunskap om inom vilken tid och i vilken mån kompensationsåtgärderna med beaktande av osäkerheten i genomsnitt uppnår sin genomslagskraft.

Exempel på försämringens och compensationens motsvarighet

Ovan i fall C har genomförare C kommit överens med den som producerar naturvärdena i fall A och den som producerar naturvärdena i fall B om att använda kompensationerna för att kompensera för den försämring som planerats som i den utsträckning som behövs, dvs. 1,2 hektar med naturvärden av naturtyp a1 och 2,05 hektar med naturvärden av naturtyp b1.

A har vidtagit kompensationsåtgärder för 7 år sedan, dvs. alla eftersträlvade 5,6 hektar med naturvärden av naturtyp a1 kan användas som kompensation. C köper 1,2 hektar med naturvärden av naturtyp a1 och A har ytterligare 4,4 hektar med naturvärden att sälja.

Även B har vidtagit kompensationsåtgärder för 7 år sedan. Ökningen av naturvärdena är enligt 4 § 3 mom. i kompensationsförordningen en ändring av tillståndet på 0,05 hektar med naturvärden per hektar samt den genomsnittliga kumulativa nyttan under de kommande åren (genomförandet av kompensationsåtgärder åren 8–38) är 0,39 hektar med naturvärden per hektar, dvs. totalt 1,95 hektar med naturvärden per 5 hektar av naturtyp b1. De naturvärden som B kan sälja räcker ännu inte till för att täcka de hektar med naturvärden som C behöver, så C måste skaffa fler. Om beslutet om kompensation för försämringen fattas först år 9 är den kompensation som B producerar tillräcklig för att täcka de försämringar som C orsakar.

Om B säljer sina kompensationer först senare kan B få betydligt större nytta av dem, i bästa fall 2,5 hektar med naturvärden, när nyttan har uppnåtts fullt ut.

Både A:s och B:s kompensationsområde avgränsas liksom den som C köpt från en tredje producerare av naturvärdehektarer och för dem utfärdas ett förbud mot förstöring och försämring, även om A fortfarande får sälja de ännu oanvända hektar med naturvärden som hen har producerat för kompensation.

I vårt exempel har kompensationen av de naturvärden som A producerat redan genomförts fullt ut, så det är fråga om en för naturen idealisk situation enligt bild 6 nedan. Mängden naturvärden i området som försämrats och förlusten av dem beskrivs med den röda spalten och ackumuleringen av naturvärden i kompensationsområdet av den gröna spalten. I fråga om de naturvärden som kompensationsområdet B producerar är det fråga om den situation som avses i bild 7.⁴² För de naturvärden som B producerar lindras den tillfälliga förlusten av att man i fråga om de framtida naturvärdena i kompensationsområdet endast får sälja den genomsnittliga kumulativa ökningen, varvid antalet hektar med naturvärden som fås per hektar är mindre.

⁴² Se föredragningspromemorian (på finska) 1.9.2023, s. 9–10.

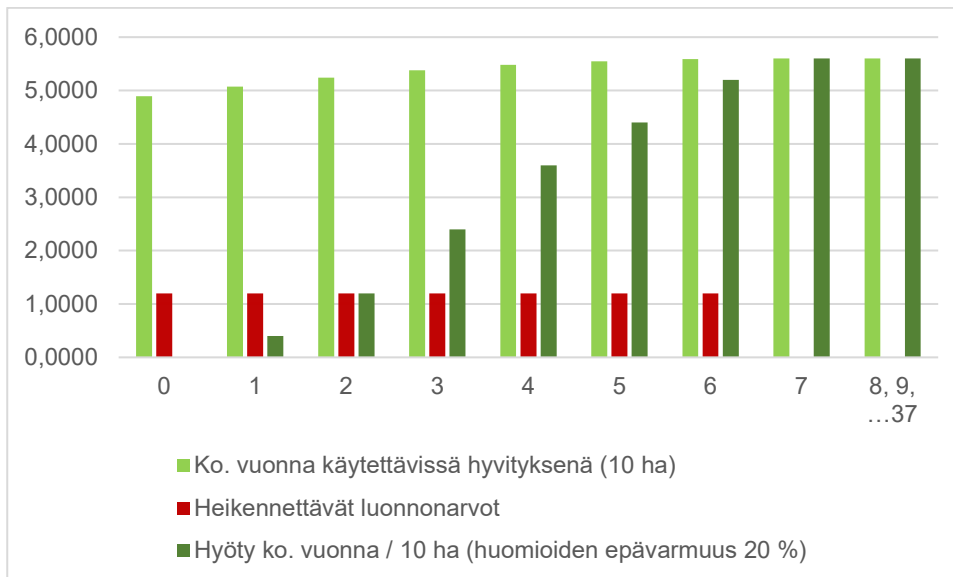

Bild 10. Tidsmässig motsvarighet mellan försäkring C och compensation A.

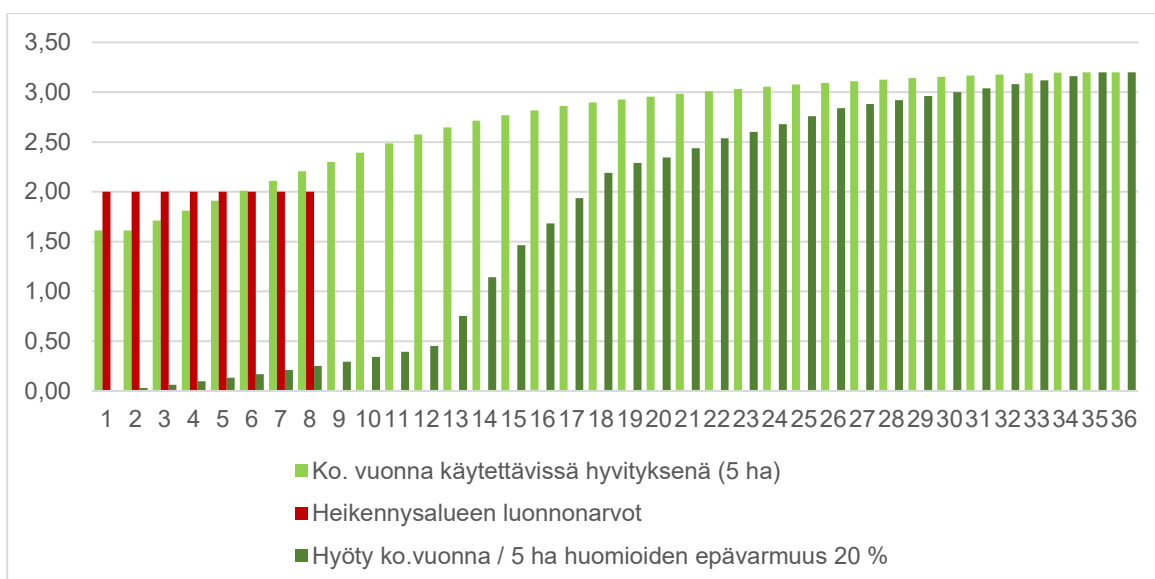

Bild 11. Partiell tidsmässig motsvarighet mellan försäkring C och compensation B.

12. Undantag från skyddet av ett kompensationsområde

Naturvårdslagen 105 §

Undantag från skyddet av ett kompensationsområde

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan bevilja undantag från förbudet i 104 § 2 mom., om förbudet står i vägen för ett projekt eller en plan av ytterst viktigt allmänt intresse och det inte finns något tekniskt och ekonomiskt genomförbart alternativ till projektet eller planen.

I beslutet ska den som orsakar försämringen åläggas att vidta kompensationsåtgärder, genom vilka naturvärdena i kompensationsområdet och de naturvärden som eftersträvas genom kompensationsåtgärderna ska kompenseras.

Även undantag från skyddet av kompensationsområdet kan beviljas på grund av ett projekt eller en plan av tillräckligt stort allmänt intresse, om det inte finns ett tekniskt och ekonomiskt genomförbart alternativ till dessa. I en sådan situation ska dock de naturvärden som förloras, samt de naturvärden som redan finns och som håller på att bildas, kompenseras fullt ut. Denna bestämmelse är den enda förpliktande kompensationsbestämmelsen i naturvårdslagen.

13. Tillgång till uppgifter om kompensation i kompensationsregistret

Naturvårdslagen 106 §

Tillgång till uppgifter om kompensation

Var och en har rätt att ur det register som hör till datasystemet för naturvärden få uppgifter om de naturvärden som producerats och om hur de används som förhandskompensation.

I det öppna kompensationsregistret som ingår i miljöförvaltningens datasystem för naturvärden antecknas alla beslut om kompensation för försämring samt uppgifter om inom vilket kompensationsområde försämringen har kompenserats. I den slutna delen av registret finns bokföring över de hektar med naturvärden som varje kompensationsområde producerar och användningen av dem, vilket säkerställer att de producerade hektaren med naturvärden inte används flera gånger. Kompensationsregistret och dess offentliga informationstjänst togs i bruk i november 2024.

I fråga om offentligheten för det register som innehåller uppgifter om kompensation iakttas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och personuppgiftslagstiftningen. I den offentliga informationstjänsten finns inga fastighetsuppgifter, uppgifter om ägare/innehavare eller adress. Följande uppgifter anges i den offentliga informationstjänsten:

- Ärendenummer
- Naturvärden
- hektar med naturvärden (ha med naturvärden)
- kommun där projektet är beläget
- skogsvegetationszon och vattenområde
- punkt som anger riktgivande läge på kartan.

E-tjänsten för frivillig ekologisk kompensation har varit i bruk sedan augusti 2023 på adressen <https://sahkoinenasiointi.ahtp.fi/sv/palvelut>.

14. Kostnadsansvar

Naturvårdslagen 107 §

Kostnadsansvar

Den som orsakar en försämring och den som producerar naturvärden svarar för

- 1) kostnaderna för planering och genomförande av kompensationsåtgärder,
- 2) myndighetens kostnader för godkännande av kompensationsplanen och registeranteckningar.

Den som orsakar en försämring svarar dessutom för de kostnader som orsakas av

- 1) bedömningen av försämringen,
- 2) tillsynen över genomförandet av kompensationsåtgärderna,
- 3) uppföljningen av kompensationsåtgärdernas effekter.

I paragrafen konstateras det genom en materiell bestämmelse att kostnadsansvaret för kompensationen av försämringarna i enlighet med principen att förorenaren betalar ska bäras av den som orsakat skadan. De kostnader som orsakas statliga myndigheter av verksamhet enligt 11 kap. tas således ut till fullt belopp. Enligt förordningen om avgifter till närings-, trafik- och miljöcentralerna⁴³ tar närings-, trafik- och miljöcentralen ut avgifter som grundar sig på tidsanvändning (70 euro/timme) för utlåntagandet om kompensationsplanen i 103 § 3 mom. i naturvårdslagen om kvaliteten på och kvantiteten av naturvärden som produceras i 103 § 4 mom. i naturvårdslagen, anteckningen i kompensationsregistret i datasystemet för naturvärden i 103 § 5 mom. i naturvårdslagen samt utlåntagandet om kompensation i 104 § i naturvårdslagen. Dessutom uppbärs resekostnader i anslutning till utförandet av prestationen.

Den som producerar naturvärden är å sin sida närings- eller affärsverksamhetsutövare och kostnaderna överförs vidare till den som orsakar olägenhet. För att öka den sporrande effekten är det dock viktigt att stödja markägarnas vilja att delta i produktionen av kompensationsåtgärder på förhand genom att det för fysiska personer, åtminstone när systemet införs, ska vara avgiftsfritt att få ett godkännande av kompensationsplanen och en verifiering av genomförandet av åtgärderna enligt planen. I avgiftsförordningen konstateras att ingen avgift tas ut av privatpersoner för åtgärder enligt 103 § 2 mom., 103 § 3 mom. och 103 § 5 mom. i naturvårdslagen.

15. Kompensation för försämring vid prövning av undantag för naturvård

Praxis före reformen av naturvårdslagen

Före reformen av naturvårdslagen 2023 ingick förutsättningarna för undantag för de arter som avses i habitatdirektivet och fågeldirektivet inte i den nationella lagstiftningen, utan i 49 § i naturvårdslagen (1096/1996) hänvisades till punkterna om förutsättningarna för undantag i direktiven i fråga. I fråga om arterna i habitatdirektivet är en förutsättning för undantag enligt artikel 16: 1) att det inte finns någon annan lämplig lösning för att uppnå det eftersträvade målet, 2) att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde, och 3) att undantaget söks för ett godtagbart syfte som anges i den artikeln (för att skydda vilda djur och växter och bevara livsmiljöer; för att undvika allvarlig skada,

⁴³ Statsrådets förordning om närings-, trafik- och miljöcentralernas, arbets- och näringsbyråernas samt utvecklings- och förvaltningscentrets avgiftsbelagda prestationer 2024 (gäller 1.1–31.12.2024) (1215/2023).

särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten och andra typer av egendom; v hänsyn till allmän hälsa och säkerhet, eller av andra tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön; för forsknings- och utbildningsändamål, för återinplantering och återinförsel av dessa arter och för den uppfödning som krävs för detta, inbegripet artificiell förökning av växter; eller för att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i begränsad omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar av de arter som finns förtecknade i bilaga IV i en begränsad mängd som fastställs av de behöriga nationella myndigheterna).

I enskilda fall har närings-, trafik- och miljöcentralen i det beslut om undantag från naturvårdslagen som beviljats på den sökandes egen ansökan fastställt tillståndsvillkor för kompensation av den olägenhet som orsakas av åtgärder på annat håll, dvs. i praktiken ekologisk kompensation⁴⁴. Det har handlat om enskilda projekt där undantag inte hade kunnat beviljas utan de kompensationsåtgärder som den sökande föreslagit, eftersom förutsättningen för att uppnå eller bevara en gynnsam bevarandestatus inte hade kunnat uppfyllas⁴⁵.

Kommissionens tolkningsanvisning

Europeiska kommissionen har i sitt tillkännagivande⁴⁶ från 2021 godkänt åtgärder för ekologisk kompensation (ersättande åtgärder) genom vilka man kompenserar för specifika negativa konsekvenser för en parningsplats eller på en rastplats som inte i något fall försämrar bevarandestatusen hos den berörda arten.

Enligt tillkännagivandet kan kompensationsåtgärder övervägas när det handlar om att av grundad anledning avvika från artikel 12.1 d i habitatdirektivet, alltså verksamhet som innebär att en parningsplats eller en rastplats skadas eller förstörs. I tillkännagivandet konstateras att åtgärderna beroende på arternas biologi, ekologi och beteenden kan fungera bra för vissa arter men inte för andra.

Helst bör kompensationsåtgärderna matcha de negativa effekterna för parningsplatsen eller rastplatsen, och ha inrättats och vara i kraft innan de negativa konsekvenserna uppstår. Kompensationsåtgärderna ska idealiskt

- I) kompensera för verksamhetens negativa konsekvenser för arternas parningsplatser och rastplatser, under de specifika omständigheterna (på lokal populationsnivå och på biogeografisk nivå),
- II) ha goda chanser att lyckas och vara baserade på bästa praxis,
- III) förbättra arternas utsikter att uppnå gynnsam bevarandestatus,
- IV) vara i kraft före eller senast när en föröknings- eller rastplats börjar skadas eller förstöras.

Kommissionen betonar att ekologisk kompensation inte kan förhindra att alla tre undantagsvillkor uppfylls.

⁴⁴ Pekkonen 2021.

⁴⁵ Suvantola m.fl. 2018 s. 93.

⁴⁶ Europeiska kommissionen 2021, s. 75.

Frivillig ekologisk kompensation och förutsättningar för beviljande av undantag från naturvårdslagen

Enligt 83 § 2 och 3 mom. i naturvårdslagen är ett allmänt villkor för undantag från bestämmelserna om artskydd att undantaget inte försvårar bibehållandet eller uppnåendet av en gynnsam bevarandestatus för arten.

83 §

Undantag från bestämmelserna om artskydd

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan bevilja tillstånd till undantag från bestämmelserna i 70, 73, 74, 77, 78 och 79 §, om detta inte försvårar bibehållandet eller uppnåendet av en gynnsam bevarandestatus för arten.

I fråga om fågelarter är en förutsättning för undantag utöver vad som anges i 1 mom. att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget behövs

- 1) för att skydda djur eller växter,
- 2) för att trygga folkhälsan, flygsäkerheten eller den allmänna säkerheten i övrigt,
- 3) för att förhindra allvarlig skada på gröda, husdjur, skog, fiskerinäring eller vatten,
- 4) för forsknings- och utbildningsändamål, för återinplantering eller återinförsel eller för den uppfödning som krävs för detta.

I fråga om de i 78 § avsedda arter som kräver strikt skydd är en förutsättning för undantag utöver vad som anges i 1 mom. att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget behövs

- 1) för att skydda vilda djur och växter eller bevara naturtyper,
- 2) för att undvika särskilt stor skada på gröda, boskapsskötsel, skog, fiskerinäring, vatten eller annan egendom,
- 3) av hänsyn till folkhälsan eller allmän säkerhet, eller av andra tvingande orsaker av ytterst viktigt allmänt intresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och mycket betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön,
- 4) för forsknings- och utbildningsändamål som gäller dessa arter, för återinplantering eller återinförsel av arterna eller för den uppfödning som krävs för detta, inbegripet artificiell förökning av växter.

Planering, byggande och drift av en produktionsanläggning för förnybar energi, ett relevant nätverk och energilagring som avses i 3 § 5 punkten i lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi samt anslutning till nätet av en produktionsanläggning för förnybar energi och ett energilager betraktas som projekt av avgörande allmänt intresse och tjänar folkhälsan och säkerheten.

Tillståndet beviljas för viss tid och kan gälla högst tio år åt gången.

Tillståndsbeslutet kan förenas med villkor som sökanden ska iaktta för att undvika eller begränsa verksamhetens skadliga inverkan på skyddsvärdena. Villkoren kan innehålla begränsningar som gäller en viss tid eller ett visst område eller andra förpliktelser.

Om ett projekt eller en åtgärd som det beviljats tillstånd för övergår till någon annan, ska överföring av tillståndet sökas hos närings-, trafik- och miljöcentralen. Den som beviljats tillstånd svarar för alla skyldigheter enligt tillståndsbeslutet till dess att någon annan har godkänts i dennes ställe.

Skydd av förekomstplatser för arter, dvs. skydd av stora rovfåglars boträd enligt 73 § i naturvårdslagen; närings-, trafik- och miljöcentralens beslut om förbud mot att förstöra eller försämra förekomstplatser som är viktiga för bevarandet av arter som kräver strikt skydd enligt 77 § i naturvårdslagen; förbud mot att förstöra eller försämra föröknings- eller rastplatser för djurarter som med stöd av Europeiska unionens bestämmelser kräver strikt skydd enligt 78 § mom. 2 i naturvårdslagen samt möjlighet att genom beslut av närings-, trafik- och miljöcentralen använda frivillig ekologisk kompensation för att uppfylla villkoren för undantag till förbudet mot att förstöra eller försämra föröknings- eller rastplatser för djurarter som kräver strikt skydd med stöd av Europeiska unionens bestämmelser enligt 79 § i

naturvårdslagen. Med tanke på artens bevarande kan förstöring eller försämring av bara en enskild förekomstplats försämla möjligheten att uppnå eller bevara en gynnsam bevarandestatus för arten. Genom att restaurera en livsmiljö med försämlrat naturtillstånd för arten i fråga så att den återställs i riktning mot naturtillstånd eller det tillstånd som eftersträvas med tanke på den biologiska mångfalden, genom att öka arealen eller förbättra dess ekologiska kvalitet, är det möjligt att med hjälp av kompensationsåtgärder uppnå ett slutresultat där förutsättningen för beviljande av undantag uppfylls också med tanke på den gynnsamma bevarandestatusen och undantag kan beviljas.

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan på basis av ansökan av den som ansöker om undantag i ovannämnda situationer som ett villkor för undantag godkänna kompensationsåtgärder enligt frivillig ekologisk kompensation, om de kan förhindra negativa konsekvenser för artens bevarandestatus och om alla andra förutsättningar för undantag uppfylls. Kompensationsåtgärder kan inte användas för att undvika skyldigheten att ansöka om undantag eller uppfylla andra förutsättningar för undantag.

Källor

Officiella källor

Europeiska kommissionen, tillkännagivande 12.10.2021 C(2021) 7301 slutligt. Vägledning om strikt skydd för djurarter av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet (<https://op.europa.eu/sv/publication-detail/-/publication/a17dbc76-2b51-11ec-bd8e-01aa75ed71a1>).

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till naturvårdslag och till ändring av vissa lagar som har samband med den RP 76/2022 rd

Föredragningspromemoria om miljöministeriets förordning om ekologisk kompensation (på finska) 1.9.2023, diariennr VN/1661/2023

Litteratur

Jalkanen, Joel – Nieminen, Eini – Ahola, Aapo – Salo, Pälvi – Pekkonen, Minna – Luoma, Emma – Kettunen, Anni – Halme, Panu – Pappila, Minna – Kotiaho, Janne – Kujala, Heini: Heikennys- ja hyvitysalueiden luonnonarvohehtaarien laskeminen luonnonsuojelulain mukaisessa ekologisessa kompensaatioissa. I publikationen. Finlands miljöcentrals rapporter.

Kujala, Heini – Halme, Panu – Pekkonen, Minna – Rytteri, Terhi – Raunio, Anne – Kullberg, Peter – Koljonen, Saija – Kostamo, Kirsi – Keränen, Inka: Heikennyksen ja hyvityksen arviointi ekologisessa kompensaatioissa (Bedömning av försämring och gottgörelse inom ekologisk kompensation), Finlands miljöcentrals rapporter 39/2021, tillgänglig på <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/334544> (Kujala m.fl. 2021).

Maron, Martine – Hobbs, Richard J. – Moilanen, Atte – Matthews, Jeffrey W. – Christie, Kimberly – Gardner, Toby A. – Keith, David A. – Lindenmayer, David B. – McAlpine, Clive A.: Faustian bargains? Restoration realities in the context of biodiversity offset policies, *Biological Conservation* 155 (2012) s. 141–148.

Moilanen, Atte – Kotiaho, Janne S.: Ekologisen kompensaation määrittämisen tärkeät operatiiviset päätökset, *Miljön i Finland* 5/2017.

Pekkonen, Minna – Rytteri, Terhi – Belinskij, Antti – Koljonen, Saija – Mykrä, Heikki – Kostamo, Kirsi – Ahlroth, Petri: Tietotaso ja kokemukset ekologisesta kompensaatiosta Suomessa. Miljöministeriets publikationer 2020:20 (på finska), s. 39–44. (Pekkonen m.fl. 2020)

Raunio, Anne – Anttila, Susanna, Pekkonen, Minna, Ojala, Olli: Luontotyyppien soveltuminen ekologiseen kompensaatioon Suomessa (Naturtypernas lämplighet för ekologisk kompensation i Finland), *Miljön i Finland* 4/2018, tillgänglig på https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161156/SY_4_18_Luontotyyppien_soveltuminen_kompensaatioon.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Suvantola, Leila – Halonen, Lea – Leino, Laura – Miettinen, Eija – Ahvensalmi, Aleksis: Ekologisen kompensaation ohjauskeinojen kehittäminen. Rapporter om statsrådets utrednings- och

forskningsverksamhet 76/2018 (på finska). (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161220>)
(Suvantola m.fl. 2018)

Webbplatser

Suomen ympäristökeskuksen toteuttama Ekologisen kompensaation pilotointi -hanke (Finlands miljöcentrals pilotprojekt för ekologisk kompensation, på finska) (https://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/Ekologisen_kompensaation_pilotointi)

Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittama Ekologinen kompensaatio oikeudenmukaisessa siirtymässä kohti luonnon kokonaisheikentymättömyyttä -hanke (forskningskonsortiet BOOST, på finska) [Etusivu - BOOST \(boostbiodiversityoffsets.fi\)](https://boostbiodiversityoffsets.fi)).

Bedömning av naturtypernas ekologiska status inom ekologisk kompensation. Utkast 4.7.2024. Ekologinen kompensaatio oikeudenmukaisessa siirtymässä kohti luonnon kokonaisheikentymättömyyttä (forskningskonsortiet BOOST, på finska) och Finlands miljöcentrals pilotprojekt för ekologisk kompensation. https://boostbiodiversityoffsets.fi/wp-content/uploads/2024/07/20240704_Luontotyyppien_tilamittarit_kompensaatiassa_tulkintaohjeet_Luonnos.pdf. (25.11.2024)

Respons på restaurering av naturtyper, naturlig återhämtning och naturvård i ekologisk kompensation. Utkast 4.7.2024. Ekologinen kompensaatio oikeudenmukaisessa siirtymässä kohti luonnon kokonaisheikentymättömyyttä (forskningskonsortiet BOOST, på finska) och Finlands miljöcentrals pilotprojekt för ekologisk kompensation. https://boostbiodiversityoffsets.fi/wp-content/uploads/2024/07/20240704_Vasteiden_kuvaukset_kompensaatiassa_Luonnos.pdf. (25.11.2024)